

Indholdsfortegnelse

1. Indledning og sammenfatning.....	4
2. Generelt.....	6
3. Bygningmæssige forhold mv.....	8
3.1. Stuerne	13
3.2. Gangarealerne	15
3.3. Bade- og toiletfaciliteter.....	16
3.4. Køkken	18
3.5. Opholds- og fritidslokaler	20
3.6. Gårdtursarealer.....	23
3.7. Besøgslokaler	24
3.8. Undervisningslokaler	28
3.9. Arbejdspladser	29
3.10. Butik.....	30
3.11. Læge- og tandlægekonsultation	30
3.12. Modtage- og sygeafdeling.....	31
3.13. Isolationsceller	31
4. Arbejde, undervisning og fritid.....	32
4.1. Arbejde mv.....	32
4.2. Undervisning.....	37
4.3. Fritid.....	40
5. Møde med talsmændene.....	43
5.1. Larm fra vogne	44
5.2. Telefonering	44
5.2.1. Takster mv.....	44
5.2.2. Støj mv.	46
5.2.3. Begrænsninger af opkald	48
5.3. Lægebetjeningen	50
5.3.1. Adgang til kvindelig læge	50
5.3.2. Udlevering af håndkøbsmedicin	51
5.4. Vask af privat tøj.....	52
5.4.1. Mug/svamp i vaskemaskinerne	52
5.4.2. Dosering	53
5.4.3. Vaskepulver	53
5.5. Pars muligheder for at sove sammen	54
5.6. Anvendelse af kontoen for tilsendt penge.....	55
5.7. Udlevering af genstande.....	57
6. Andre forhold.....	59
6.1. Talsmandsordning	59

6.2. Købmandsordningen	61
6.3. Euforiserende stoffer, alkohol og mobiltelefoner	62
6.4. Vold og trusler	63
6.5. Information af indsatte	64
6.6. Bøger og aviser	64
6.7. Besøg.....	66
6.8. Rygepolitik.....	67
6.9. Belægning mv.	69
6.10.Frivillig udelukkelse fra fællesskab	73
7. Gennemgang af rapporter.....	73
7.1. Håndjern.....	73
7.1.1. Indledning	73
7.1.2. Retsgrundlag	74
7.1.3. Betingelser	75
7.1.4. Begrundelse.....	76
7.1.5. Magtanvendelse	78
7.1.6. Kompetence mv.	78
7.1.7. Lægetilsyn.....	81
7.1.8. Ophør og varighed	82
7.1.9. Klagevejledning	83
7.2. Magtanvendelse	83
7.2.1. Indledning	83
7.2.2. Retsgrundlag	84
7.2.3. Betingelser	84
7.2.4. Begrundelse mv.....	85
7.2.5. Kompetence mv.	86
7.2.6. Lægetilsyn.....	87
7.2.7. Klagevejledning	89
7.3. Udelukkelse fra fællesskab	89
7.3.1.Indledning	89
7.3.2. Retsgrundlag	91
7.3.3. Betingelser	91
7.3.4.Sagsbehandlingsregler	92
7.3.5. Parthøring og begrundelse	93
7.3.6. Kompetence mv.	96
7.3.7. Klagevejledning	97
7.3.8. Ophør og ugentlige overvejelser mv.....	97
7.4. Disciplinærsager.....	98
7.4.1. Indledning	98
7.4.2. Retsgrundlag	99
7.4.3. Betingelser	100
7.4.4.Sagsbehandlingsregler	101
7.4.5. Parthøring og begrundelse	103
7.4.6. Kompetence mv.	110

7.4.7. Klagevejledning mv.	112
7.4.8. Protokollen	113
7.4.9. Sagsbehandlingstid.....	115
Opfølgning	116
Underretning	117

1. Indledning og sammenfatning

Som et led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 28. februar 2006 inspektion af Statsfængslet i Ringe. Til stede under inspektionen var blandt andre fængselsinspektøren og vicefængselsinspektøren.

Ombudsmanden har to gange tidligere – i 1981 og i 1994 – foretaget inspektion af Statsfængslet i Ringe. Ombudsmandens rapporter fra inspektionen i 1981 er optrykt i Folketingets Ombudsmands beretning for 1981, side 150, og i beretningerne for 1982, side 300-301 og 1983, s. 270. Rapporterne fra inspektionen i 1994 er optrykt i Folketingets Ombudsmands beretninger for 1995, s. 587, 1996, s. 435, 1997, s. 416 og 1999, s. 639.

Inspektionen den 28. februar 2006 bestod af en indledende samtale med ledelsen, møde med Sikkerheds- og Samarbejdsudvalget, møde med de indsattes talsmænd, rundgang i fængslet og en afsluttende samtale med ledelsen. Jeg havde desuden samtaler med fire indsatte (to par) som havde anmodet herom. Begge par modtog efterfølgende særskilt svar på det som de fremførte over for mig. I et brev af 20. marts 2006 fulgte jeg endvidere op på de spørgsmål som talsmændene havde rejst. Jeg sendte fængslet en kopi og anmodede om fængslets bemærkninger mv. vedrørende nærmere angivne forhold, og jeg modtog herefter et brev af 26. april 2006 med bilag fra fængslet.

Det bemærkes at flere spørgsmål end de som indgår i denne rapport, blev drøftet under min inspektion af fængslet. Det bemærkes endvidere at nogle af de i rapporten berørte emner hovedsagelig bygger på en efterfølgende gennemgang

af det skriftlige materiale som jeg har modtaget fra fængslet, og således ikke blev særskilt drøftet under selve inspektionen.

I forbindelse med inspektionen anmodede jeg om rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere under pkt. 7 nedenfor.

Statsfængslet i Ringe er flere steder i en meget dårlig vedligeholdelsesstand. Det gælder navnlig toilet- og badefaciliteterne samt køkkenerne på belægningsafdelingerne i hovedbygningen. Jeg henviser til gennemgangen nedenfor under pkt. 3, navnlig pkt. 3.3. og 3.4. Jeg støtter fængslets ønske om at få egne bygningsværkmestre, jf. omtalen heraf under pkt. 3.

Både fængslet og de indsattes talsmænd fremsatte ønske om at kunne få adgang til internettet i forbindelse med undervisningen i fængslet og klagede over at telefonordningen er dyr. Jeg henviser til pkt. 4.2. og 5.2.1. Da disse spørgsmål ikke alene vedrører Statsfængslet i Ringe, indgår de ikke i denne inspektions-sag, men behandles på særlige generelle sager.

De forhold som talsmændene i øvrigt rejste, er som det fremgår af pkt. 5. omtalt enten under dette punkt eller andre relevante steder i rapporten. Under pkt. 6 gennemgås flere forhold som sædvanligvis indgår i rapporter om inspektioner af (lukkede) fængsler.

Rapportgennemgangen – der som det fremgår af indholdsfortegnelsen omfattede sager om anvendelse af håndjern og magt, udelukkelse fra fællesskab og disciplinærsager – gav kun på enkelte punkter anledning til bemærkninger og til at anmode om yderligere oplysninger.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Statsfængslet i Ringe og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med de eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har i brev af 15. juni 2006 fra fængslet

modtaget sådanne bemærkninger som er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

2. Generelt

Statsfængslet i Ringe er et lukket fængsel og har en kapacitet på 86 pladser fordelt på 88 værelser.

Fængslet modtager både mænd og kvinder. For så vidt angår mænd drejer det sig om mænd i alderen 15-23 år fra hele landet og mænd under 29 år fra Fyns Amt, men mænd under 23 år prioriteres. Kvinder modtages fra hele landet. (Ægte)par kan afsone sammen i fængslet hvis manden skønnes egnet til at være i fællesskab med yngre indsatte, jf. i øvrigt nedenfor. Indsatte kan desuden medbringe børn under tre år hvis dette skønnes i overensstemmelse med barnets tarv. På inspektionstidspunktet var der ét barn.

Mændene er typisk dømt for personfarlig kriminalitet såsom vold og røveri, mens kvinderne typisk er dømt for narkotikakriminalitet.

Fængslet består nu af syv belægningsafdelinger i forhold til seks afdelinger ved ombudsmandens inspektion i 1994. De syv afdelinger omfatter to afdelinger for mænd og fem afdelinger for både mænd og kvinder. De blandede afdelinger fordeler sig med en kvindeafdeling hvor også mænd der har dannet par med en kvinde, kan afsone, en kontraktfængselsafdeling, en stoffri afdeling, en ungeafdeling og en beskyttet afdeling.

Kontraktfængselsafdelingen er forbeholdt stofmisbrugere der ønsker at komme ud af deres misbrug. Derudover kan afdelingen modtage op til 2 indsatte der ikke selv har stofmisbrugsproblemer, men som ønsker at afsone i et stoffrit miljø, og som ønsker at støtte op om afdelingens koncept. Kontraktfængselsafdelingen har plads til 12 indsatte og modtager som nævnt både mænd og kvinder. Afdelingen har en aktiv hverdag med et tæt fællesskab med de øvrige ind-

satte og personalet på afdelingen og mange flere muligheder end i fængslet i øvrigt. Der er beskæftigelsespligt, men ikke arbejdspligt, på afdelingen. De indsatte skiftes til at lave mad til hinanden og vaske op mv., og de har pligt til at spise sammen. Besøg foregår på stuerne. Det blev i øvrigt oplyst at der (igen) er venteliste til afdelingen, men at afdelingen generelt dækker behovet. Mange af de indsatte er unge der (på grund af deres alder) er i en opstartsfasen med hensyn til misbrug. Det blev endvidere oplyst at mange ender som stoffrie, men måske forinden har haft et ”positivt” tilbagefald, forstået på den måde at de ved dette tilbagefald indser at det er bedst at holde sig fra stoffer. Afdelingen anser det for vigtigt at de indsatte har et positivt ophold på afdelingen og er stoffrie mens de er der. Der tages rutinemæssigt to urinprøver stikprøvevis hver dag på afdelingen. Derudover tages der urinprøver jævnligt i forbindelse med indslusning på afdelingen. Misbrug medfører som regel karantæne første gang og dernæst bortvisning. Dette er nærmere beskrevet i fængslets interne regler.

Afdelingen for unge (afdeling 6) blev etableret i år 2000 og modtager fortrinsvis unge under 18 år der har brug for en helt særlig social og pædagogisk indsats. Ungeafdelingen har 4 pladser. Afdelingens behandlingsmæssige indsats ledes af en udefra kommende psykolog. Afdelingen har et snævert samarbejde med en institution under Fyns Amt. Under inspektionen blev det oplyst at afdelingens indsatte typisk er modtaget enten fra arresthuse, eller fra sikrede institutioner som ikke (længere) magter dem, og at man søger at gøre opholdet på afdelingen så kort som muligt, men at det kan være svært at få dem videre i systemet til åbne institutioner eller pensioner. Det blev endvidere oplyst at de unges ophold på afdelingen normalt varer mellem 5 og 7 måneder.

Der er således tale om to særlige behandlingsafdelinger.

Den særligt beskyttede afdeling (afdeling 1) har 8 pladser og modtager de svageste indsatte.

De fire øvrige afdelinger har samlet 62 pladser. På kvindeafdelingen (afdeling 2) kan mænd som nævnt også afsone. Det gælder både mænd der inden afsoningen har levet sammen i ægteskab eller i et ægteskabslignende forhold med en kvinde som er på denne afdeling, og mænd der har indledt et ægteskabslignende forhold med og på tilfredsstillende vis i nogle måneder har besøgt en kvinde på afdelingen. Overførsel af mænd til denne afdeling kan dog kun ske hvis fængslet på baggrund af en konkret vurdering mener at den indsatte i øvrigt er egnet til ophold i fængslet/afdelingen.

Afdeling 5 er en stoffri afdeling. Afdelingen henvender sig til indsatte der aldrig har haft et stofproblem, eller som med mindre støtte kan holde sig stoffrie.

De to sidste afdelinger (afdeling 3 og 4) er almindelige afdelinger udelukkende for mænd.

3. Bygningsmæssige forhold mv.

Statsfængslet i Ringe blev som nyopført taget i brug i januar 1976. Det er fysisk sikret med bl.a. en fem meter høj ringmur der er oplyst om natten. Det er visse steder yderligere sikret med et ekstra trådhegn længere inde på området som skal forebygge indkast af eksempelvis mobiltelefoner, narkotika mv. Fængslet er endvidere sikret med forskellige former for elektronisk overvågning (tv og bevægealarmer).

Fængslet er bygget på en bakke med et fald på ca. 16 meter. Det falder derfor naturligt ind i landskabet der ikke skæmmes af den fem meter høje ringmur, der er anbragt i en bred grøft så den stort set er skjult udefra. Indefra er det muligt (fra administrationsbygningen og kontraktfængselsafdelingen) at se ud over muren på markerne omkring fængslet.

Jeg henviser i øvrigt til beskrivelsen af de bygningsmæssige forhold mv. i rapporten om inspektion af Statsfængslet i Ringe i december 1994, jf. FOB 1995 s. 587 ff.

Som det i øvrigt fremgår heraf var det ombudsmandens generelle indtryk ved inspektionen dengang at afdelingerne var pæne, velindrettede og godt vedligeholdte. Indretningen og vedligeholdelsesstandarderne af de celler der blev besigtiget, gav ikke anledning til bemærkninger.

Ombudsmanden henledte dengang direktoratets opmærksomhed på en klage fra talsmændene over at ydermurene var meget kolde. Fængslet oplyste i den anledning at fængslet i forbindelse med renovering ville isolere ydervæggene, men at renovering ikke forventedes iværksat inden for de nærmeste år medmindre fængslets bevillinger øgedes betydeligt. Direktoratet oplyste at der ikke var noget der tydede på at driftsbevillingerne til bygningsvedligeholdelse ville øges betydeligt i de kommende år, og at isoleringen derfor ville blive udført i takt med den almindelige vedligeholdelse.

På tidspunktet for inspektionen den 28. februar 2006 havde fængslet (netop) fået renoveret facaderne på fire af belægningsafdelingerne, men manglede fortsat facaderne på afdeling 1 og 6 som forventedes færdiggjort inden udgangen af 2006. Denne renovering omfatter også isolering af væggene og opsætning af centralvarme. Radiatorer er blevet opsat under vinduet i de indsattes celler. Det fremgår af et brev af 10. februar 2006 som jeg modtog fra direktoratet forud for inspektionen, at fængslet i 2006 får tilført (ekstra) 0,5 mio. kroner til medfinansiering af den endelige del af facaderenoveringen og centralvarmeanlæg i belægningsbygningen.

Siden inspektionen i 1994 er der også i øvrigt sket renovering af fængslet i et vist omfang, men vedligeholdelsen er ikke (længere) god og har efter det af fængslet oplyst mest karakter af reparationer eller nødløsninger.

Under inspektionen bemærkede jeg at (også) administrationsbygningen udvendigt er i en dårlig vedligeholdelsesmæssig stand. Der er sorte aflejringer langs murerne og flere steder splintrer træet langs vinduerne. I bygningssynsrapporten fra et bygningssyn den 10. januar 2006 er udskiftning af (i alt 54) vinduer i administrationsbygningen og reovering af facaden på denne bygning nævnt med henholdsvis prioritet 4 og 2. Det er i rapporten bemærket at udvendige bygningsdele bør prioriteres højest ved vurdering af behovet for vedligeholdelse. Det blev under inspektionen oplyst at bygningssynsrapporterne alene har karakter af anbefalinger.

Med hensyn til udvendig vedligeholdelse fremgår det i øvrigt bl.a. af bygningsrapporten at der på belægningsafdelingerne som prioritet 1 skal ske udskiftning af tagpap mv. og fire glasfacadepartier i fællesrum.

Ved inspektionen bemærkede jeg også tegn på mug og svamp flere steder i fængslet. Under min samtale med det ene af de to par blev det, som også nævnt under pkt. 3.3., oplyst at baderummene kort tid før min inspektion var blevet rengjorte for skimmelsvamp. Under inspektionen oplyste fængselsinspektøren at (bl.a.) afdelingernes toiletter og baderum ikke har været gennemgribende reoveret i de 30 år som fængslet har eksisteret. Toilet- og baderum er nærmere omtalt nedenfor under pkt. 3.3.

Under mit møde med Sikkerheds- og Samarbejdsudvalget fik jeg oplyst at der er stor utilfredshed med fængslets vedligeholdelsesstand. Fængslet bemærkede at den dårlige vedligeholdelsesstand må ses i sammenhæng med det forhold at Statsfængslet i Ringe ikke har egne bygningsværkmestre, men har fælles vedligeholdelse og værk mestre med Statsfængslet i Nyborg. Statsfængslet har intet at udsætte på Statsfængslet i Nyborgs bygningsværkmestre eller Statsfængslet i Nyborgs behandling af fængslet, men har et stort ønske om at få egne bygningsværkmestre (maler og tømrer) til udførelse af den daglige vedligeholdelse af fængslet. Som strukturen er i dag skal fængslet hver gang der er behov for at få udført en vedligeholdelsesopgave, kontakte Statsfængslet i Nyborg for at få

udført opgaven. Det synes fængslet sådan set også er i orden når der er tale om større vedligeholdelsesopgaver, men ikke når det drejer sig om den daglige vedligeholdelse (som ikke omfattes af bygningssynsrapporterne vedrørende fængslet). Fængslet nævnte i den forbindelse at det fx har forebyggende betydning at graffiti fjernes med det samme, og at fængslet derfor selv – dvs. fængselsfunktionærer og fængslets træuddannede værkemester – foretager daglig vedligeholdelse i det omfang det er muligt. Der kan imidlertid gå lang tid før noget bliver repareret, og det arbejde fængslet udfører, har som nævnt alene karakter af nødvendige reparationer og ikke egentlig vedligeholdelse. Fængslet oplyste at Statsfængslet i Ringe vist er det eneste fængsel der ikke har egne bygningsværkmestre, og at det nok skyldes at man da fængslet blev opført, ikke mente at der var behov herfor fordi fængslet var nyt. Nu hvor fængslet er 30 år gammelt, er der imidlertid mange ting der trænger til istandsættelse eller udskiftning. Foruden toilet- og baderum nævnte fængslet afdelingskøkkener der stadig har de samme køkkenelementer, jf. i øvrigt pkt. 3.4. hvor køkkenerne er omtalt nærmere.

Fængslet oplyste at fængslet dagen før min inspektion havde haft møde med direktoratet om dette forhold.

Jeg anmoder direktoratet om at underrette mig om hvad dette møde har givet anledning til.

Seks af belægningsafdelingerne udgår fra en lang fællesgang som tænder på en kam, mens den sidste belægningsafdeling, kontraktfængselsafdelingen, er separat beliggende i røde barakker. Ved ombudsmandens inspektion i 1994 var kontraktfængselsafdelingen – der på det tidspunkt var relativ ny og endnu kun et forsøg – beliggende der hvor ungeafdelingen nu ligger. Parallelt med fællesgangen og fortil i fængslet ligger administrationsbygningen som er forbundet med en bygning med en lille kirke og en festsal. Administrationsbygningen og fællesgangen er forbundet med to gange. I den ene af disse gange ligger isola-

tionsafdelingen og besøgsafdelingen, og i den anden gang personalets frokoststue og et møderum.

Alle afdelingerne indeholder stuer (celler) til de indsatte, et fælles spise- og opholdsrum, yderligere et opholdsrum, køkken, personale-/vagtværelse og et bade- og toiletrum hvor der tillige er opstillet vaskemaskine og tørretumbler.

Til hver afdeling hører der en (gård)have hvor den indsatte frit kan gå ud indtil mørkets frembrud (dog senest kl. 20.45, og er det mørkt før kl. 16.30 er der mulighed for 1 times ophold i tiden mellem kl. 15.30 – 18.00). En alarm aktiveres hvis den indsatte krydser en særlig grænse (gavlene for enden af gårdhaverne som ligger mellem de enkelte afdelinger).

På den modsatte side af fællesgangen i hovedbygningen er der bl.a. læge- og tandlægeklinikker, undervisningslokaler til brug for afholdelse af kurser i cognitive skills og anger management, et bibliotek, et kvindeværksted, en netcafé, et vaskeri (til vask af fængslets vasketøj), et solarium og en købmandsbutik.

Afdelingerne er forskellige i vedligeholdelsesstand. Afdeling 4 var nymalet (i august 2005), men væggene var allerede skæmmet af mærker, og på afdeling 3 var de indsatte i gang med at male gangen og stuerne. De enkelte afdelinger er malet/males i forskellige farver efter et nyt farvekoncept som fængslets arkitekt står bag.

Det ses tydeligt at det ikke er en uddannet maler, men fængslet selv (indsatte) der har stået for maling af mange af lokalerne.

Gulvbelægningen – som i flere fællesrum består af filt – er i en dårlig stand. Det gælder bl.a. på afdeling 1 og 4. I bygningssynsrapporten vedrørende bygningssynet den 10. januar 2006 og i en oversigt af 6. december 2005 er nævnt diverse linoleumsarbejder i (bl.a.) gang og celler på belægningsafdelingerne som ifølge bygningssynsrapporten har prioritet 2. Ifølge rapporten vil det koste

i alt 700.000 kr., og der vil, så vidt jeg forstår ud fra oversigten, blive anvendt 125.000 kr. hertil i 2006. Ved min besigtigelse af ungeafdelingen blev det nævnt at der var planer om reovering af gulvbelægningen på denne afdeling.

Jeg anmoder fængslet om at oplyse nærmere om disse planer og planerne med hensyn til reovering af gulvbelægningen andre steder hvor det er tiltrængt, herunder hvornår arbejdet forventes udført.

Møblementet i fællesrummene består for det meste af møbler som er købt brugte. Møblementet er således forskelligt fra afdeling til afdeling og er også i varierende stand. Der er ligeledes forskel på omfanget af udsmykning, rengøringsstandarden og ryddeligheden på de enkelte afdelinger. Der var meget rodet på ungeafdelingen og en pæn orden på kvindeafdelingen.

Om vedligeholdelsesstanden mv. af fængslets lokaliteter henviser jeg i øvrigt til de enkelte afsnit nedenfor.

3.1. Stuerne

Der blev under inspektionen besigtiget stuer på samtlige afdelinger. Stuerne på belægningsafdelingerne i hovedbygningen er 7-8 m² og er møbleret med kriminalforsorgens standardmøblement (briks, sengebord, klædeskab, stol, bord, vægreol). Alle stuer har endvidere vask med hylde og spejl, køle-/fryseskab og fælles antennestik. De fleste indsatte har musikanlæg og/eller tv på stuen. Der er et vindue uden tremmer og ved siden af dette et vindue med et gitter for som den indsatte selv kan åbne.

På kontraktfængselsafdelingen er nogle af stuerne større.

Stuerne har et kaldeanlæg som grundet dets placering gør det svært tilgængeligt. På en besigtiget stue i ungeafdelingen var kaldeanlægget eksempelvis pla-

ceret oven på en vægreol i hjørnet af stuen ca. 20 cm under loftet. På en stue i afdeling 4 sad kaldeanlægget helt oppe under loftet. Kaldeanlæggene kan derfor være svære at nå, særligt hvis den indsatte får et ildebefindende.

Under mødet med talsmændene blev der fremsat ønske om flytning af kaldeanlæggene. Jeg forelagde ønsket for fængselsinspektøren der var bekendt med problemet. Hun fortalte at ledningerne ved en fejl i forbindelse med monteringen var blevet afkortet, og at fængslet havde bedt om at få kaldeanlæggene flyttet. Det er ikke fængslet selv der skal/kan ordne dette da denne opgave hører under bygningsværkmesteren i Statsfængslet i Nyborg.

I forbindelse med mit svar til talsmændene anmodede jeg fængslet om at underrette mig om hvad der videre skete i anledning af fængslets anmodning om at få kaldeanlæggene flyttet. I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at flytning af kaldeanlæggene er påbegyndt, men endnu ikke tilendebragt.

Jeg har noteret mig det oplyste.

På kontraktfængselsafdelingen besigtigede jeg en (relativ stor) stue som var personligt indrettet og meget ryddelig.

På afdeling 6 (ungeafdelingen) besigtigede jeg en stue der var nymalet. Det blev ved denne besigtigelse oplyst at der sker malermæssig istandsættelse af stuerne når der kommer en ny indsat. På afdeling 5, den stoffrie afdeling, besigtigede jeg en stue hvor den indsatte havde opsat et gardin vandret over den underste del af vinduet for at dæmme op for de mandlige indsattes indkig fra nabofløj (afdeling 4). På afdeling 4 og 3 som begge er afdelinger for unge mænd, besigtigede jeg i alt to stuer. I en af stuerne var der på den ene væg tegnet med rød sprittusch. Den indsatte oplyste at tegningen havde eksisteret i de mere end to år som han havde været indsat i fængslet. På afdeling 2 (kvindeafdelingen) så jeg en stue som var personligt indrettet.

På afdeling 1, den beskyttede afdeling, gjorde en indsat opmærksom på at ydermuren er meget kold. Vinduet med risten for som den indsatte selv kan åbne, gabte desuden ca. 1 cm hvilket betød at den indsatte havde det koldt på sin stue om vinteren til trods for at radiatoren konsekvent var tændt på maksimum. Denne afdeling havde som nævnt endnu ikke fået udført facaderenovering, men ville få det udført i løbet af 2006.

På denne baggrund og da facaderenoveringen foruden isolering (og opsætning af radiatorer foran vinduet) omfatter renovering af vinduer, har jeg ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold.

Vedligeholdelsesstanden af de stuer som jeg besigtigede, giver mig (i øvrigt) ikke anledning til bemærkninger.

Standarden af møblementet på de stuer som jeg besigtigede, varierede, men giver mig ikke anledning til bemærkninger. Fra min behandling af en sag som jeg i sin tid rejste af egen drift over for direktoratet, er jeg bekendt med fængslernes planer for udskiftning af celleinventar, herunder Statsfængslet i Ringes plan af 15. november 2004. Det fremgår heraf at der fra 2005 årligt budgetteres med genanskaffelse af celleinventar for ca. 140.000 kr., og at udskiftning af alt inventaret i en stue koster ca. 9.400 kr.

3.2. Gangarealerne

Den store fællesgang der forbinder seks af afdelingerne, er bred og lang. Den ene væg består af røde mursten mens den anden væg er hvidmalet og brydes af indgangene til afdelingerne. Murstensvæggen er bar. På modsatte side er op-hængt flere malerier og skulpturelle værker som er lavet af indsatte. Der er en del planter på gulvet. Desuden er der opstillet store askebægre med jævne mellemrum langs hele gangen. Loftet består af grå betonspærre som er placeret med ca. fem meters mellemrum. Imellem betonspærreerne er der et hvidt plankeloft og loftsmonterede lamper. Loftet har mange ovenlysvinduer hvilket gør

gangen lys. Jeg bemærkede at loftet har mange huller efter stød. Der er sorte pletter og flere steder er en enkelt planke revet løs. Flere steder er isoleringens sorte skumgummi faldet ned og stritter således ud mellem loftet og murstensvæggen.

Jeg anmoder om oplysninger om eventuelle planer for istandsættelse af loftet i fællesgangen.

Hver afdeling, bortset fra kontraktfængselsafdelingen, er indrettet med to opholdsstuer hvoraf den ene ligger ved indgangen til afdelingen og er i kombination med et åbent køkken. For enden af denne opholdsstue er en smal gang hvorfra der til begge sider er adgang til stuerne. Der er lysindfald fra et vindue på endevæggen. Gangarealerne som blev besigtiget på alle afdelingerne, fremstår en smule mørke.

Gangen på afdeling 4 var som tidligere nævnt nymalet, mens afdeling 3 var i færd med at blive malet.

På afdeling 4 var gulvet beskidt, og overalt var der meget spindelvæv.

Jeg har ellers ingen bemærkninger til gangarealerne.

3.3. Bade- og toiletfaciliteter

På hver afdeling er der adgang til bade- og toiletfaciliteter. Under inspektionen besigtigede jeg samtlige bade- og toiletrum.

Hver afdeling i hovedbygningen har tre toiletter og et baderum med to brusere og to håndvaske med spejl. I et forrum er der vaskemaskine og tørretumbler.

Fælles for toilet- og baderummene i hovedbygningen med undtagelse af afdeling 3 er at der på baderummene er fliser på væggene indtil ca. 1 meter fra loftet. På afdeling 3 går fliserne hele vejen op til loftet.

På kontraktfængselsafdelingen er bade- og toiletforholdene nyrenoverede og i god stand.

Jeg fik som tidligere nævnt oplyst at toilet- og baderum i belægningsafdelingerne i hovedbygningen, ikke er blevet renoveret i de 30 år fængslet har eksisteret hvilket også tydeligt fremgik. Alle steder er fliser og rør meget tilkalkede. På de baderum hvor fliserne ikke når op til loftet, er væggene i dårlig stand. Malingen er skallet af, og flere steder er der huller i væggene. I kanterne mellem væg og loft og mellem væg og gulv er der tydelige mærker af fugt og mug. På afdeling 5 er gulvet gået delvist i stykker.

Bade- og toiletforholdene på afdeling 3 skiller sig ud ved at være i pænere stand end på de øvrige afdelinger.

I baderummene er der oppe under loftet i højre side små aflange vinduer, og i loftet er der loftkupler i mat glas. Vinduerne var meget beskidte, og kun en begrænset mængde lys trængte igennem.

Statsfængslet har i oplyst at (bl.a.) loftkuplerne og vinduerne rengøres efter en rengøringsplan som fængslet samtidig har vedlagt kopi af. Inspektøren har endvidere oplyst at såvel loftkupler som vinduer nu er rengjorte.

Ved min samtale med det ene af de to par oplyste de som tidligere nævnt at baderummene (på samtlige afdelinger) kort tid før min inspektion var blevet rengjorte for skimmelsvamp. Det var efter det oplyste sket på foranledning af en sygeplejerske idet nogle af de indsatte havde fået konstateret svamp på hænder og fødder.

Nyindretning af baderum på alle seks afdelinger er nævnt i bygningssynsrapporten som en prioritet 4. Det er i den forbindelse nævnt at det eventuelt kan ske med ét baderum pr. år.

Efter min opfattelse er baderummene i en sådan stand at der bør ske en fremskyndelse af arbejdet med nyindretning heraf. Jeg henstiller til fængslet og direktoratet at overveje dette og anmoder om underretning om hvad der videre sker vedrørende dette forhold.

For god ordens skyld bemærker jeg at jeg er opmærksom på at der ifølge oversigten fra den 6. december 2005 er afsat 65.000 kr. i 2006 til opsætning af radiatorer i "bad/opholdsstuer".

Jeg har noteret mig at vinduerne mv. er vasket efter inspektionen.

3.4. Køkken

Hver afdeling har et åbent velindrettet køkken (med to vaske). Jeg besøgte samtlige køkkener.

I de seks afdelinger i hovedbygningen er køkkenet ca. 14 m². Gulvet er belagt med røde fliser, og der er lysegrå fliser på væggene. Loftet er hvidt. Der er køkkenskabe af træ over og under køkkenbordene, og køkkenbordene er i aluminium. På afdeling 1 manglede lågerne som var taget af med henblik på renovering heraf. Frit i rummet står et komfur med to gange fire kogeplader, og der er to vægovne og en mikrobølgeovn. Som det fremgår af rapporten om inspektionen i 1994, var der kort tid før denne inspektion sket udskiftning af komfurer i køkkenerne. Malingen var skallet af komfurerne på flere afdelinger.

Generelt er køkkenerne meget nedslidte og trænger efter min opfattelse til at blive renoveret. Jeg har noteret mig at det af bygningssynsrapporten fremgår at udskiftning af køkkenerne på alle seks afdelinger i hovedbygningen er opført

med prioritet 2. Jeg beder om oplysning om hvornår dette arbejde forventes udført.

Jeg har endvidere noteret mig at der på oversigten fra den 6. december 2005 figurerer et beløb til reparation og indkøb af hvidevarer. Jeg anmoder om oplysning om hvad det dækker over.

I hvert køkken er der et stort skraldestativ hvori der er hængt en gennemsigtig skraldepose. Det virkede ikke rart at man i køkkenerne havde frit udsyn til affaldet.

Jeg beder fængslet om at overveje at anvende uigennemsigtige skraldeposer, og jeg beder om underretning om resultatet af disse overvejelser.

Køkkenet på kontraktfængselsafdelingen er anderledes end på de øvrige afdelinger. Her er køkkenet indrettet med et spisebord med plads til 12 personer. Over- og underskabe er grå. I køkkenets ene væg er der en dør ud til en hyggelig køkkenhave. Køkkenet er i meget fin stand, men det blev oplyst at det er for småt når alle indsatte (og to funktionærer som spiser sammen med de indsatte) opholder sig i rummet samtidig.

Talsmændene gjorde ved mødet opmærksom på at emhætterne over kogepladerne i køkkenerne i belægningsafdelingerne i hovedbygningen er meget beskidte, og at snavs og fedt løber ned i maden ved tilberedning. Under den afsluttende samtale blev det oplyst at fængslet ikke selv står for reparation af emhætter, men at der udfærdiges en reparationsrapport som sendes til Statsfængslet i Nyborg.

Da det ikke stod mig klart om det skulle forstås sådan at også rengøringen af de af talsmændene nævnte forhold, henhører under Statsfængslet i Nyborg, bad

jeg i forbindelse med mit svar til talsmændene fængslet om nærmere oplysninger herom. I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at afsnittenes emhætter er store metalkasser der kan rengøres, men at der på grund af husets konstruktion ikke er adgang til det spirorør der sidder øverst i kassen med forbindelse til ventilatoren på taget. Fængslet er opmærksomt på problemet med rengøring af dette rør og har anmodet teknisk afdeling i Statsfængslet i Nyborg om at finde en løsning. Fængslet har videre oplyst at fængslet har besluttet at lægge et filter ind i emhætten med henblik på afhjælpning af problemet og har bedt teknisk afdeling i Statsfængslet i Nyborg om at konstruere dette filter.

Jeg har noteret mig det oplyste og anmoder om underretning om resultatet af fængslets henvendelse til teknisk afdeling i Statsfængslet i Nyborg vedrørende disse forhold.

3.5. Opholds- og fritidslokaler

Der er på alle afdelinger opholds- og fritidsrum. I fængslets kælder er der desuden indrettet et motionsrum, og i en selvstændig bygning er der en sportshal med tilknyttet bokserum. Der er tillige en netcafé og et bibliotek.

På hver af afdelingerne beliggende i hovedbygningen er der adgang til to opholdsrum. Det ene opholdsrum ligger i forlængelse af det åbne køkken og er med spiseplads. Det andet opholdsrum er inddelt med en halv skillevæg. Der er i opholdsrummene mulighed for at se tv, spille forskellige spil, herunder billard eller bordfodbold mv. Det blev oplyst at tv-apparaterne alle blev udskiftet i forbindelse med ikrafttrædelsen af den nye genstandsbekendtgørelse i 2005. På afdeling 2 er der desuden indrettet motionsrum i den ene halvdel af den bagerste opholdsstue. På afdeling 5 var der legetøj i opholdsrummet, bl.a. en gyngehest. (Det var på denne afdeling at der på inspektionstidspunktet var et barn). Fra opholdsrummene er der udgang til en (gård)have.

På hver afdeling er der opsat en korttelefon. Telefonerne er – bortset fra på den beskyttede afdeling, ungeafdelingen og kontraktfængselsafdelingen – placeret i det ene opholdsrum mellem køkken og toilet- og badeværelser. Talsmændene gjorde opmærksom på at der er meget larm i dette område, og at det derfor er svært at have en privat samtale, jf. pkt. 5.2.2.. Telefonen er skærmet af en halvåben boks. På de fleste afdelinger var telefonboksene ramponerede. Der er pillet i den læderbeklædte skærm således at der er åbent ind til skumgummien. Særligt telefonboksen på afdeling 3 var i meget dårlig stand.

Jeg henviser til det anførte under pkt. 5.2.2.

På afdeling 5 bemærkede jeg at sammenføjerne i loftet flere steder gaber, og at der er skjolder i loftet. Væggene i det ene opholdsrum havde flere steder sorte mærker og mærker efter billardkøen.

Generelt gjorde opholdsrummet på denne afdeling ikke noget godt indtryk. Jeg anmoder om oplysning om eventuelle planer for reovering af dette rum.

Møblerne i afdelingernes opholdsrum er som tidligere nævnt af forskellig kvalitet. Der er ikke tale om kriminalforsorgens standardinventar, men om møbler som bliver købt brugte til de forskellige afdelinger. På afdeling 2 (kvindeafdelingen) var møblerne i pæn stand, der var rent, og der var mange grønne planter.

Fælleslokalerne på afdeling 2 gjorde et godt og velholdt indtryk.

Jeg anmoder om oplysning om de beløb der er til rådighed for de enkelte afdelinger, til indkøb (udskiftning) af inventar til fællesrummene.

Opholdsrummene i kontraktfængselsafdelingen adskiller sig fra de andre afdelinger, dels ved anderledes indretning af rummene, dels ved kvaliteten af møblerne og hjemlig indretning. I det første opholdsrum står to hjørnesofaer over for hinanden. Der er to sofaborde hvorpå der stod blomster, og et blågrønt gulvtæppe. En lille krog af opholdsrummet er indrettet med hjørnesofa og sofabord, stort og flot akvarium, et musikanlæg og masser af grønne planter.

De besøgtede lokaler i kontraktfængselsafdelingen gjorde et rigtigt godt indtryk.

Sportshallen er beliggende i en bygning for sig uden for ringmuren, men forbundet med en ca. 70 meter lang betontunnel. Den er arkitektonisk flot. Hallen er indrettet med en håndboldbane i normal størrelse. At dømme ud fra bane markeringerne er der også mulighed for at spille badminton, fodbold, hockey, tennis mv. Bag hvert mål er ophængt et net fra gulv til loft bag hvilket der er bænke til tilskuere. I tilknytning til sportshallen er der som nævnt et bokserum som jeg dog ikke besøgtede ved denne inspektion.

Sportshallen gjorde et godt indtryk.

Motionsrummet i statsfængslets kælder er et stort lokale. Det er indrettet med mange forskellige træningsredskaber, primært til styrketræning. Væggene er flere steder beklædt med spejle. Der er normalt en instruktør til stede når rummet benyttes. Ved anvendelse af tunge vægte er der altid en instruktør til stede, jf. i øvrigt pkt. 4.3.

På besøgtidspunktet var mange indsatte i gang med at træne, og der blev spillet højt musik.

Motionsrummet gjorde et meget godt indtryk.

Fængslet har som tidligere nævnt også en teater-/festsal og en kirke som jeg ikke besøgte under denne inspektion. Det blev under inspektionen oplyst at festsalen er blevet renoveret.

Netcaféen blev heller ikke besøgt da den var optaget på tidspunktet for inspektionen til andet formål.

Biblioteket er beliggende ud til fællesgangen. Der er særlige åbningstider for hver afdeling. En bibliotekar fra det lokale bibliotek i Ringe er tilknyttet biblioteket. Lokalet er indrettet med gule metalreoler og metalkasser hvorpå bibliotekets bøger står i udlån. Desuden er der et skrivebord, to mindre borde og nogle stole. Lokalet var koldt, og der lugtede stærkt af røg. Radiatorerne var meget beskidte, og der var skrevet på endevæggens røde mursten.

Biblioteket gjorde et noget trist indtryk.

3.6. Gårdtursarealer

Til hver afdeling er der som tidligere nævnt en (større) gårdhave. Afdeling 6 har to gårdhaver placeret med en på hver side af afdelingen. Gårdhaverne fremstod hyggelige, årstiden taget i betragtning. I gårdhaven til afdeling 5 er der en lille legeplads til børn.

På kontraktfængselsafdelingen er der indrettet en køkkenhave. Det blev oplyst at denne mulighed foreligger for alle afdelinger.

Det til isolationsafdelingen knyttede gårdtursareal er kvadratisk. Gården er afgrænset af nogle cementsøjler der er opstillet med ca. 20 centimeters mellemrum. Der er altså ikke tale om en fast mur. Søjlerne skrånede således at de giver mulighed for udkig hvis man går mod uret rundt i gården. Den indsatte har på den måde ikke fornemmelsen af at være lukket helt inde i den lille gård. På den mur der vender mod legepladsen er der dog opsat plader. I gården er opsat en

bænk og et bord. Udgangen til gården er overdækket således at det er muligt at stå i læ for regn og sne. Der var skrevet meget på væggene under denne overdækning.

Udover de til afdelingerne knyttede gårdarealer er der et stort fællesareal med bl.a. volleyball-bane, fodboldbane samt borde og bænke.

Gårdtursarealerne og fællesarealet gav i sin helhed et godt indtryk.

3.7. Besøgslokaler

Besøgsafdelingen er beliggende under isolationsafdelingen med direkte udgang til haveareal fra selve besøgsrummene, jf. nedenfor. Ved indgangen til besøgsafdelingen er opsat en metaldetektor som de besøgende skal passere, og en bagagescanner.

Selve besøgsgangen er smal og virkede lidt grå og trist. Vægge og loft er hvidmalet, dørene indtil besøgsrummene er brune, og der er røde karme. Loftet var flere steder itu, og der var skrevet på det.

I den ene ende af gangen ligger et køkken som kan benyttes under besøgene. Der er el-kedel, kaffemaskine, mikrobølgeovn, vask og skabe med service mv.

Der findes desuden legetøj til børnene. Under min møde med talsmændene klagede de over at legetøjet i afdelingen er gammelt/gammeldags. Inspektøren oplyste under den afsluttende samtale at fængslet netop havde fået en bevilling på 2.500 kr. af Børnefonden til indkøb af nyt legetøj til besøgsafdelingen. På denne baggrund meddelte jeg talsmændene at jeg ikke foretog mig mere vedrørende dette forhold. (Jeg er bekendt med at direktoratet den 5. november 2004 har udsendt en skrivelse til kriminalforsorgens fængsler og arresthuse om forbedring af besøgsforholdene, og at det heri bl.a. er anført at der skal være et

passende udvalg af legetøj der efter institutionens vurdering er egnet til at stimulere kontakten mellem den indsatte og den indsattes børn).

På besøgsgangen er der ni besøgsrum på almindelig stuestørrelse og et familierum. Jeg besøgte fire besøgsrum og familierummet.

Familierummet er større end de øvrige besøgsrum. I et forrum er der et lille køkken og selve familierummet er indrettet med sofa (som kan slås ud til en seng), sofabord, børnebord, børnestole, et spisebord med fem stole, en reol, tv og legetøj. På væggene hænger der billeder rettet til både børn og voksne. Der er udgang til en gårdhave og sammen med nogle meget højt placerede vinduer i endevæggen, er dette eneste adgang for dagslys. Indsatte med besøg af egne børn har fortrinset til familierummet, men hvis der ingen børn er på besøg, kan det benyttes til besøg uden børn.

Familierummet er en smule mørkt, men hyggeligt og i en pæn stand, og det gav et godt indtryk.

De øvrige besøgsrum er indrettet med en briks med betræk af læder eller vinyl, to små stole, et træbord, en vask og to hylder. Hylderne var på inspektionstidspunktet tomme, men jeg fik oplyst at der inden besøg lægges rene lagner og kondomer på hylderne. Betrækket på briksen var i flere tilfælde flænset. Vægge og loft er hvidmalede. Der er gardiner til at trække for. I nogle af rummene er der ingen udsmykning på væggene. En grøn lampe uden for døren indikerer om der er ledigt. Tilknyttet hvert rum er en lille terrasse hvor det dog ikke længere er tilladt de indsatte og deres besøgende at komme ud, jf. nærmere nedenfor. Foran terrasserne er der en legeplads.

Besøgsrummene bærer ikke præg af nogen form for hjemlig hygge. Der var desuden alle steder en stærk lugt af røg. På terrasserne var der mange cigaret-skodder.

Talsmændene klagede over vedligeholdelsesstanden og møblementets standard i besøgsrummene. Talsmændene nævnte at de var bekendt med at en arkitekt havde set på forholdene, men bemærkede at der herefter ikke var sket noget.

Under inspektionen blev det oplyst at der var truffet beslutning om malermæssig istandsættelse af rummene (ved en maler udefra), og at reovering af besøgsrummene var det næste projekt som fængslet ville sætte i værk. I forbindelse med mit svar til talsmændene anmodede jeg fængslet om at oplyse hvornår arbejdet hermed forventedes at gå i gang, og i brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at reovering af besøgsafdelingen er sendt i udbud.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder (fortsat) om at blive underrettet når arbejdet iværksættes. Endvidere beder jeg fængslet om at oplyse om reoveringen vil omfatte andet end maling af (selve) besøgsrummene, og i givet fald hvad. Det bemærkes at jeg er opmærksom på at nyt linoleum i bl.a. besøgsafdelingen er nævnt i bygningssynsrapporten med prioritet 3. Jeg går ud fra at fængslet i forbindelse med reoveringen vil overveje hvordan rummene kan få en mere venlig indretning, jf. besøgsbekendtgørelsens § 3, stk. 1, og jeg beder om oplysning om resultatet af disse overvejelser.

Talsmændene klagede endvidere over rengøringsstanden i besøgsafdelingen som efter talsmændenes opfattelse er blevet ringere efter at rengøringen er overtaget af ISS. Talsmændene oplyste at det tidligere var indsatte fra kontraktfængselsafdelingen der stod for rengøringen af denne afdeling. Talsmændene oplyste desuden at der kun gøres rent en gang om ugen.

Jeg fik oplyst at lokalerne rengøres hver torsdag af ISS. I mit brev til talsmændene bemærkede jeg herefter at min besigtigelse af besøgsrummene (således) fandt sted inden der var blevet gjort rent efter at rummene sidst havde været benyttet, og at jeg derfor ikke havde mulighed for at udtale mig om rengøringsstanden. På trods af at rummene endnu ikke var rengjorte efter sidste an-

vendelse, fremtrådte de efter min opfattelse generelt set i en rimelig ren stand på inspektionstidspunktet. Jeg bad dog om fængslets bemærkninger til talsmændenes klage og om at oplyse årsagen til at rengøringen er overladt til ISS. Jeg tilkendegav at jeg – når jeg havde modtaget fængslets svar – ville tage stilling til om jeg havde grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold.

I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at fængslet ophørte med ordningen med at kontraktfængselsafdelingen stod for rengøringen af besøgsrummene, på grund af talrige klager fra kontraktafdelingens personale over for stor arbejdsbyrde. Fængslet har videre oplyst at fængslet ikke tidligere har modtaget klager over ISS's rengøring af lokalerne.

Jeg har ikke grundlag for at foretage mig noget i anledning af at fængslet med den anførte begrundelse ophørte med den tidligere ordning hvorefter kontraktfængselsafdelingen stod for rengøringen. Jeg går ud fra at fængslet vil gøre ISS bekendt med at der er klaget over rengøringsstandarder, og at fængslet løbende vil tjekke standarden efter rengøring og påtale eventuelle mangler over for ISS.

Talsmændene klagede endvidere over at indsatte uden børn ikke længere har lov til at opholde sig udendørs under besøg.

Under inspektionen oplyste inspektøren at adgangen til ophold udendørs (på de små terrasser der er etableret udenfor de enkelte besøgsrum) var blevet inddraget som følge af konkret konstateret misbrug (indsmugling). Der er nu sat en kæde for døren så det stadig er muligt at åbne døren en smule (ca. 20 cm) og således få frisk luft ind i besøgsrummet.

I forbindelse med mit svar til talsmændene udtrykte jeg forståelse for talsmændenes ønske om på ny at kunne få adgang til udendørs ophold, men tilkendegav

samtidigt at jeg ikke mener at have grundlag for at kritisere at fængslet har indtaget denne adgang på grund af den misbrug der har fundet sted. Jeg bemærkede dog samtidig at jeg går ud fra at der ikke er tale om en permanent beslutning, og at fængslet således vil være indstillet på at overveje spørgsmålet på ny på et senere tidspunkt.

Talsmændene fremsatte under mødet ønske om et ekstra familierum og oplyste at dette var blevet lovet i to år. Under inspektionen oplyste inspektøren at dette ønske skal afvejes over for behovet for besøgsrum idet et ekstra familierum skulle etableres ved ombygning (nedlæggelse) af nogle af de øvrige besøgsrum. Fængslet har indtil videre vægtet hensynet til at kunne afvikle så mange besøg som muligt i højere end etablering af yderligere et større familierum. I mit brev til talsmændene udtrykte jeg forståelse for de indsattes ønske om at få et familierum mere, men tilkendegav samtidig at jeg på det foreliggende grundlag ikke mente at jeg havde grundlag for at kritisere den afvejning som fængslet har foretaget. Jeg bad dog om fængslets bemærkninger til det talsmændene har anført om at de indsatte skulle være ”lovet” et familierum mere.

Fængslet har i brevet af 26. april 2006 afvist at have lovet oprettelse af et familierum mere. Fængslet har oplyst at talsmændenes ønske herom tidligere er blevet afvist med den begrundelse at det vil betyde nedlæggelse af besøgs kapacitet.

Jeg har noteret mig det oplyste. Jeg henviser i øvrigt til pkt. 6.7. hvor fængslets besøgsordning er nærmere omtalt, og mit spørgsmål dette sted om besøgs kapaciteten.

3.8. Undervisningslokaler

Undervisningslokaler og lærerværelse er placeret i kælderetagen. Der er fire undervisningslokaler. I lærerværelset er opstillet seks computere, et tv og en reol.

Undervisningslokalerne er indrettet med computere, tavler og borde. I et af rummene er der desuden et køkken. I alle rummene er vinduerne placeret højt, men lysindfaldet er tilstrækkeligt. Rummene fremstår således ikke mørke. Væggene er malet lysegule og lofterne hvide.

På væggen på gangen bemærkede jeg fugtskjolder. Det blev oplyst at de formentlig skyldes enten nedsvivende vand fra de baderum der er beliggende ovenover, eller tilstoppede tagrender.

Lokaler som på inspektionstidspunktet blev benyttet af den ene produktionsskole, skulle inddrages til undervisningslokaler, jf. pkt. 3.9.

Undervisningslokalerne gjorde et nogenlunde indtryk.

3.9. Arbejdspladser

Fængslets arbejdspladser omfatter et multiværksted hvor der aktuelt udføres montagearbejde og lettere træarbejde, vaskeri, rengøringshold, kvindearbejdsplads, depot, produktionsskoler og bygningsvedligeholdelse. Kontraktfængselsafdelingen og ungeafdelingen (afdeling 6) har deres egne arbejdspladser i henholdsvis en særskilt barak og på selve afdelingen.

Værkstedbygningen på 1600 m² rummer hovedparten af arbejdspladserne. Bygningen er placeret i tilknytning til sportshallen uden for ringmuren. Bygningen huser multiværkstedet, vaskeriet (som på tidspunktet for inspektionen var en ny arbejdsplads) og den ene af produktionsskolerne.

Fængslet vil gerne have overdækket lagergården til værkstedbygningen, og oplyste at der foreligger et projekt herom (til ca. 2 mio. kr.). Dette fremgår også af den tidligere nævnte oversigt af 6. december 2005.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om dette projekt.

Multiværkstedet har 550 m² til rådighed og tilsvarende indendørs lagerkapacitet. Multiværkstedet er udstyret med en række træmaskiner herunder lakanlæg.

Der var på inspektionstidspunktet tre produktionsskoler, og den ene af disse er som nævnt (nu) beliggende i værkstedsbygningen. En af de andre er tilknyttet afdeling 1 og er beliggende i en barak ved denne afdeling. Den sidste er beliggende i hovedbygningen, men skulle lukkes inden for ganske kort tid og lokalerne inddrages til undervisningslokaler. Lokalerne bar præg af den kommende nedlægning.

Forholdene på arbejdspladserne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.10. Butik

Fængslet har en købmandsbutik hvori de indsatte kan handle to gange om ugen. De indsatte handler afsnitsvis under ledsagelse af en funktionær. En rude adskiller købmanden og varerne fra de indsatte. Kun ved disken er der åbent ind til købmanden.

Vareudvalget er pænt. Jeg bemærkede at butikken har en glad smiley fra Fødevarestyrelsens tilsyn.

3.11. Læge- og tandlægekonsultation

Under min inspektion besigtigede jeg lægekonsultationen, men ikke tandlægekonsultationen da denne var optaget af en patient.

Statsfængslet betjenes af en læge der har konsultation en gang ugentligt i fængslet. Der er desuden tilknyttet to sygeplejersker på fuld tid.

Lægekonsultationslokalet er indrettet som en klinik med briks, skrivebord og stole. Medicin- og journalskabene er aflåste. Lokalet var nyrenoveret.

Udover at der var hul i betrækkene på stolene, gjorde lægekonsultationen et rigtigt godt indtryk.

3.12. Modtage- og sygeafdeling

For enden af den beskyttede afdeling (afdeling 1) er der en modtage- og sygeafdeling. Afdelingen har to sygeceller og tre modtageceller. Afdelingen er adskilt fra afdeling 1 med en skillevæg med et stort vindue og en dør ligeledes med et vindue. Cellerne er meget sparsomt indrettet. Den ene modtagecelle indeholder en briks og et sengebord med tv. Møblerne er generelt i dårlig stand.

Adgang til modtage- og sygeafdelingen sker gennem den beskyttede afdeling. Jeg beder fængslet om at oplyse hvorvidt nye indsattes eller syge indsattes gennemgang giver anledning til uro eller lignende for de indsatte i den beskyttede afdeling.

Efter min opfattelse trænger modtage- og sygeafdelingen til at blive renoveret. Jeg anmoder om oplysning om eventuelle planer herom (som ikke fremgår af bygningssynsrapporten, men som jeg går ud fra indgår i det anførte heri om renovering af belægningsafdelingerne). Jeg beder i den forbindelse fængslet om at oplyse nærmere om planerne for udskiftning af inventaret på disse stuer.

3.13. Isolationsceller

På isolationsafdelingen er der syv isolationsceller og en ventecelle. Isolationscellerne var alle i brug under min inspektion, men jeg besigtigede en af dem. Isolationscellen indeholder en fast briks med en løs madras, fast sengelampe, en indkapslet radiator og et lille skrivebord. Desuden er der en stålvask, støbt i en konsol og et spejl. En indsat var i gang med celloarbejde under besigtigelsen.

Jeg har ingen bemærkninger til indretningen og vedligeholdelsesstandarden af cellen, men syntes dog at der var koldt i cellen.

Fængslet har ikke haft nogen sikringscelle siden 1989. Jeg henviser til rapporten om inspektionen i december 1994 for uddybning heraf.

Ventecellen benyttes til indsatte som på grund af deres adfærd skal overføres til Statsfængslet i Nyborg med henblik på anbringelse i observations- eller sikringscelle, indtil der er mulighed for at køre vedkommende til Statsfængslet i Nyborg. Det blev oplyst at den anvendes meget sjældent.

Ventecellen er indrettet med en madras på gulvet og en indkapslet radiator. Rummet er ikke sikret mod selvmord. Jeg fik oplyst at såfremt en selvmords-truet indsat bliver anbragt i venterummet, er det under tilstedeværelse af en funktionær.

Ventecellen giver mig på denne baggrund ikke anledning til bemærkninger.

4. Arbejde, undervisning og fritid

4.1. Arbejde mv.

Fængslet har som det også fremgår af pkt. 3.9., følgende arbejdspladser: et multiværksted der aktuelt udfører lettere træarbejde og montagearbejde, rengøringshold, bygningsvedligehold, produktionsskoler, depot, vaskeri, en særskilt kvindearbejdsplads og særskilte arbejdspladser for de indsatte på kontrakt-fængselsafdelingen og ungeafdelingen. Der er oplysning om beskæftigelsesmulighederne i fængslets velkomstfolder/informationsfolder til nye indsatte. Indsatte kan tillige være beskæftiget med celloarbejde som udføres i isolationscellerne, men tilbud om celloarbejde gives ikke hvis der er ledige arbejdspladser som i stedet vil kunne tilbydes de indsatte. De enkelte arbejdspladser kan beskæftige mellem 4 og 16 indsatte.

På multiværkstedet som kan beskæftige 16 indsatte, er de indsatte beskæftiget med lettere træ- og montageopgaver. På inspektionstidspunktet blev der bl.a. fremstillet paller, samlet gear til cykler, pakket sweatere mv.

I vaskeriet – der er en ny arbejdsplads med plads til 6 indsatte – vasker og stryger de indsatte for private kunder via et firma. Dette er den eneste af fængslets arbejdspladser der giver overskud. Der var en god stemning under min besigtigelse af lokalet.

Produktionsskolerne beskæftiger hver seks indsatte. Den ene af de på inspektionstidspunktet tre produktionsskoler skal som tidligere nævnt lukkes inden for ganske kort tid og lokalerne inddrages til skolen (jf. pkt. 3.9.). Denne produktionsskole beskæftigede unge mandlige indsatte der ikke kan eller ikke vil være på nogle af de andre arbejdspladser. Den produktionsskole der ligger i en særskilt barak ved den beskyttede afdeling, beskæftiger udelukkende indsatte fra denne afdeling. Indsatte fra den beskyttede afdeling kan dog – i modsætning til de indsatte i kontraktfængselsafdelingen og ungeafdelingen – godt være beskæftiget på en af fængslets øvrige arbejdspladser. På denne produktionsskole er de indsatte beskæftiget med forskelligt træarbejde mv. På den sidste produktionsskole der (nu) ligger i den store værkstedsbygning, består arbejdet i at fremstille havelåger, lysestager (på inspektionstidspunktet bl.a. store stager til kirker), grill, rygeovne mv. i metal.

Produktionsskolerne er etableret for at tilgodese indsatte der ikke har nogen arbejdsmæssig erfaring og kun få skolekundskaber. Hovedformålet er at give de indsatte elementære skolekundskaber og arbejdsmæssig erfaring hvorfor undervisning og praktisk arbejde er kombineret.

På kvindearbejdspladsen som kan beskæftige fem indsatte, er de indsatte beskæftiget med forskelligt hobbybetonet arbejde herunder syning, maling af billeder mv. På inspektionstidspunktet blev der arbejdet med filt, og der var netop igangsat en ny produktion med fremstilling af forskellige ting i glas (fa-

de, skåle mv.) – en proces der tager tre dage. Der var indkøbt en ny glasovn til dette formål. Det blev oplyst at de indsatte selv betaler for materialer. Det fremgår af fængslets interne regler (afsnit V, nr. 1) at indsatte kan købe hobbyartikler og ting de selv har lavet i arbejdstiden, efter aftale med personalet, og at betaling sker efter aftale med hobbyværkstedet eller arbejdspladsen med penge optjent i fængslet eller indsat på den indsattes konto for opsparede eller tilsendte penge.

De indsatte på kontraktfængselsafdelingen og ungeafdelingen er som nævnt ikke beskæftiget på et af værkstederne, men på afdelingen henholdsvis i en selvstændig barak og i et særligt værksted på afdelingen. Beskæftigelsen i barakken omfattede på inspektionstidspunktet plastikholdere til blomster/stiklinger. På værkstedet i ungeafdelingen blev der på inspektionstidspunktet samlet ledninger, men de unge har også mulighed for at lave forskellige ting i fx gips. Det blev oplyst at de unge kan lave hobbybetonede aktiviteter i værkstedet når der ikke er noget arbejde at tilbyde dem. Afdelingen er en behandlingsafdeling med aktivitetspligt. Der er ikke faste tider for arbejde, skole mv.

I kælderen under belægningsafdelingen er desuden et værksted hvor der sorteres klude, og hvor nogle kvindelige indsatte syr og reparerer småting. Det blev oplyst at der dog ikke er tale om en egentlig kvindearbejdsplads. Det blev endvidere oplyst at der er en god stemning i værkstedet.

I kælderen er tillige en arbejdsplads med plads til 4 indsatte der varetager vedligeholdelsesopgaver i fængslet suppleret med opgaver som fx flagknopper og samling af taburetter.

Fængslet skal ifølge resultatkontrakten med direktoratet have en beskæftigelsesgrad på mindst 90 % (målt i forhold til den faktiske belægning). Det blev oplyst at beskæftigelsessituationen i fængslet det sidste halve års tid forud for inspektionen havde været god.

Under mit møde med Sikkerheds- og Samarbejdsudvalget blev det oplyst at fængslet var i færd med at omlægge beskæftigelsen i fængslet. Der skulle ske en opprioritering af skolen. Fængslet rejste det principielle spørgsmål om beskæftigelsen i fængslerne bør være produktionsorienteret med krav om at beskæftigelsen økonomisk skal løbe rundt. Dette krav kan Statsfængslet i Ringe ikke opfylde bl.a. fordi fængslet har mange unge som aldrig har været på arbejdsmarkedet før. Fængslet har således et underskud på 1,2 millioner kroner (det højst tilladte) og modtager derfor reelt dette beløb i tilskud til beskæftigelsen. Fængslet savner en overvejelse/drøftelse af om det er rigtigt at beskæftigelsen skal være produktionsorienteret. Fængslet mener at fængslet kan bruge de 1,2 millioner kroner bedre, fx til undervisning i bred forstand, herunder også undervisning om kulturelle og adfærdsmæssige forhold. Som nævnt var det besluttet at opprioritere den almindelige (boglige) undervisning i fængslet.

Samme spørgsmål blev rejst under min inspektion af Statsfængslet Renbæk den 8. februar 2001. I rapporten om denne inspektion noterede jeg mig de dengang nye regler i straffuldbyrdelsesloven der trådte i kraft den 1. juli 2001, og at der var nedsat et beskæftigelsesudvalg der skulle overveje behovet for en tilpasning af beskæftigelsen af bl.a. de indsatte til den udvikling der er sket i samfundet, og til det klientel som kriminalforsorgen modtager.

Dette beskæftigelsesudvalg afgav indstilling den 22. oktober 2002. Udvalget skulle komme med forslag til en styrket behandlingsindsats i bredeste forstand over for de indsatte og klienterne inden for områderne uddannelse, arbejde, fritidsaktiviteter, behandlingsprogrammer mv. I sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Renbæk har direktoratet i brev af 29. juni 2004 oplyst at udvalgets forslag kun i mindre grad er blevet tilgodeset i flerårsaftalen for perioden 2004-2007, og at hovedparten af forslagene derfor må gennemføres i takt med at der kan findes ressourcer hertil inden for det almindelige budget. Den 11. april 2005 blev der afholdt en temadag om gennemførelse af forslagene i betænkningen, og i brev af 13. juni 2005 har direktoratet orienteret mig nærmere om forløbet og indholdet af denne temadag.

Jeg har forståelse for de synspunkter som fængslet har fremført om beskæftigelsen af de indsatte (og som direktoratet også er bekendt med), men som nævnt under inspektionen mener jeg ikke at jeg har grundlag for at beskæftige mig med dette spørgsmål hverken i relation til min inspektion af Statsfængslet i Ringe eller mere generelt.

Jeg har ingen bemærkninger til (arten af) de arbejdstilbud som findes i Statsfængslet i Ringe. Jeg har noteret mig den ændring der vil ske ved nedlæggelse af en af produktionsskolerne til fordel for en opprioritering af undervisningen.

Aflønning sker ved timeløn og med mulighed for bonus. Under mit møde med talsmændene klagede de over at der i snedkeriet gives bonus på usagligt grundlag. Talsmændene præciserede ikke dette nærmere.

Jeg videresendte klagen til fængslet og bad om underretning om fængslets svar. I brevet af 26. april 2006 har fængslet henvist til et vedlagt svar til talsmændene. Det fremgår heraf at fællestalsmanden over for fængslet har oplyst at det er opfattelsen at alle indsatte i snedkeriet får udbetalt bonus. Fængslet har oplyst at det ikke er rigtigt, men at indsatte i snedkeriet efter beskæftigelsesbekendtgørelsens § 12 har mulighed for at optjene bonus sideløbende med udbetaling af anden løn. Ved en ekstraordinær stor indsats kan indsatte der modtager bonus, således få udbetalt en højere løn end indsatte der alene modtager grundløb og tillæg.

Efter den nævnte bestemmelse i beskæftigelsesbekendtgørelsen (nr. 372 af 17. maj 2001) kan institutionen indgå aftale med grupper af indsatte der er beskæftiget ved produktionsvirksomhed eller i ganske særlige tilfælde i økonomidriften, om timeforbruget for udførelsen af en given arbejdsopgave (§ 12, stk. 1). Bliver produktionstiden mindre end det aftalte timeforbrug, udbetaler institutionen et bonustillæg (stk. 2). Overstiger produktionstiden det aftalte, reduceres grundbeløbet tilsvarende (stk. 3).

Jeg har noteret mig det oplyste som ikke giver mig anledning til yderligere.

4.2. Undervisning

Al undervisning foregår som udgangspunkt på deltid, dvs. at de indsatte skal arbejde (i beskæftigelsestiden) når de ikke har timer i skolen. De indsatte der modtager undervisning, modtager normalt undervisning mellem 2 og 10 timer om ugen.

Statsfængslet i Ringe orienterer i fængslets informationsfolder til nyindsatte om muligheden for undervisning og hvilke niveauer og fag som undervisningen kan omfatte. Fængslet har to lærere tilknyttet skolen, men efter omlægninger og opprioritering af undervisningen, vil der samlet være ansat fire lærere i skolen suppleret med timelærere.

Undervisningstilbuddene omfatter ifølge informationsfolderen specialundervisning, dansk og engelsk for udlændinge, forberedende voksenundervisning i læsning og matematik (forberedelse til folkeskolens 9. klasse), almen voksenuddannelse (9. – 10. klasse) i fagene dansk, engelsk, matematik og edb, hf-enkeltfag med lærerstøtte hvormed der over en periode på 3-4 år kan tages hf-eksamen og eventuel videregående uddannelse som selvstudium. For at blive selvstuderende skal man læse på hf-niveau eller højere.

Fængslet tilbyder tillige adfærdskorrigerende kurser. Det drejer sig om det kognitive færdighedsprogram (cognitive skills), anger management og i begrænset omfang boosterprogrammet. De to førstnævnte kurser er omtalt i fængslets informationsfolder.

Der anvendes pc (uden internetadgang) i undervisningen. Såvel fængslet som talsmændene ønsker adgang til at anvende internettet i forbindelse med undervisningen. Efter aftale fremsendte fængslets undervisningsleder et notat herom til mig.

Det ovenfor nævnte beskæftigelsesudvalg har foreslået at der arbejdes på de sikkerhedsmæssige aspekter i forbindelse med de indsatte anvendelse af pc med internetadgang som led i undervisningen i de lukkede fængsler, jf. s. 27 og 76 i udvalgets betænkning.

Ombudsmanden har tidligere (i 2000) over for direktoratet rejst en sag af egen drift om adgangen for de indsatte i de lukkede fængsler til at anvende pc'er. Direktoratet har i denne sag senest i brev af 7. marts 2006 oplyst at der arbejdes videre med en lempelse af anvendelsen af pc'er i de lukkede fængsler, og at spørgsmålet er overgået til direktoratets Sikkerhedsudvalg der vil afgive betænkning i sommeren 2006. Da udvalget også vil behandle spørgsmålet om internetadgang der ikke kun er relevant for de indsatte i Statsfængslet i Ringe, men også for indsatte i andre lukkede fængsler, og ombudsmanden allerede havde en sag hvori dette spørgsmål (nu) indgik, meddelte jeg talsmændene og fængslet at jeg ikke foretog mig mere vedrørende dette spørgsmål i relation til min inspektion af Statsfængslet i Ringe, men at jeg dog ville omtale spørgsmålet i rapporten om inspektionen af dette fængsel.

Talsmændene efterlyste desuden mere undervisning og henviste til at det med det antal timer der er til rådighed, er svært at gennemføre en uddannelse inden for en rimelig tid.

Under mit forudgående møde med Sikkerheds- og Samarbejdsudvalget blev det som tidligere nævnt oplyst at det var besluttet at opprioritere undervisningen ved tilførsel af en lærer mere og omlægning af timelærertimer således at der samlet vil være ansat fire faste lærere på skolen. I forbindelse med mit svar til talsmændene anmodede jeg fængslet om skriftligt at oplyse nærmere om denne opprioritering. I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at det er besluttet at udvide fængslets skole med en lærer og en gruppe fængselsfunktionærer. Fængselsfunktionærerne skal på skift varetage skolebetjentopgaver. Det blev videre oplyst at der er truffet beslutning om oprettelse af et selvstudierum med

eget køkken med plads til seks indsatte, og at der skal indrettes et ekstra klasse-lokale.

Jeg har noteret mig det oplyste om opprioriteringen af undervisningen som skulle imødekomme talsmændenes ønske om mere undervisning. Jeg foretager mig på denne baggrund ikke mere vedrørende dette forhold.

Talsmændene klagede endvidere over manglende vikardækning ved sygdom og andet fravær blandt lærerne. De oplyste at der er mange aflysninger, og at den manglende vikardækning indebærer at de indsatte ikke bliver forberedte godt nok til eksaminer. I den forbindelse nævnte de at der for tiden kun blev undervist i tre timer mod normalt seks timer om ugen i engelsk fordi vikaren for den pågældende lærer kun kunne undervise i tre timer om ugen.

Under den afsluttende samtale oplyste inspektøren at hun ville fremsende et notat om vikardækning. Jeg meddelte talsmændene at jeg ville tage stilling til om jeg havde grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold, når jeg havde modtaget dette notat.

Med brevet af 26. april 2006 har fængslet fremsendt et sådant notat (fra undervisningslederen). Heri er anført følgende:

”Skolen i Statsfængslet i Ringe har to fastansatte lærere og et antal timelærertimer til rådighed. I tilfælde af almindelig sygdom blandt timelærerne eller de faste lærere, aflyses deres timer. Det er ikke godt at aflyse timer, men hvis man i stedet valgte at bruge en del af timelærertimerne til vikardækning, ville det betyde, at der ville være det færre timer til planlagt undervisning. Et andet problem er, at det er meget vanskeligt at fungere som timelærer i et fængsel, da man ikke får det samme personkendskab som de fastansatte. Dette personkendskab er særdeles vigtigt her. Valgte skolen at dække løse vikartimer af timelærertimerne, ville vikaren skulle være at finde blandt de få ledige lærere, der er. Da vi vurderer meget nøje, hvilke lærere, vi kan bruge i fængslet og bruger meget tid på at gøre dem klar til opgaven, ville det ikke være sikkerhedsmæssigt forsvarligt at lade en ’tilfældig’ lærer gå ind som vikar i korte perioder.

Ved længerevarende sygdom laver vi en vikarordning som er sikkerheds- og undervisningsmæssig forsvarlig.”

Jeg har noteret mig det oplyste som – også i lyset af opprioriteringen af skolen – ikke giver mig grundlag for at foretage mig mere.

Talsmændene efterlyste også bedre støtte til selvstuderende. De oplyste at selvstuderende for sjældent har kontakt med en lærer og nævnte et eksempel hvor den indsatte først ville se læreren igen umiddelbart før eksamen. De oplyste endvidere at den samme indsatte først havde fået sine bøger i det ene fag efter tre måneder.

Under den afsluttende samtale oplyste inspektøren at der i forbindelse med opprioriteringen af undervisningen ville komme en skolebetjent, som det vil være oplagt at benytte til opgaver som fx fremskaffelse af materiale. Som det fremgår af fængslets brev af 26. april 2006, vil denne funktion blive varetaget af fængselsfunktionærer på skift.

Jeg har noteret mig det oplyste om bistand til selvstuderende fra de fængselsfunktionærer der skal fungere som skolebetjent. Jeg har endvidere noteret mig det oplyste om det lokale der vil blive stillet til rådighed for selvstuderende, men beder fængslet om at oplyse nærmere om den lærerstøtte der ydes til selvstuderende, og hvorvidt opprioriteringen af undervisningen også vil få betydning for denne støtte.

Jeg anmoder desuden fængslet om at oplyse om der er venteliste til undervisning i fængslet.

4.3. Fritid

I den bygningsmæssige gennemgang under pkt. 3 er beskrevet nogle af mulighederne for fritidsaktiviteter i Statsfængslet i Ringe. Som det fremgår heraf, har

de indsatte på de enkelte afdelinger mulighed for bl.a. at komme i sportshallen, i bokserum, i kondirum og i netcafé mv. Der er også mulighed for forskellige udendørsaktiviteter på navnlig det store udendørsareal. De indsatte har desuden adgang til biblioteket og til gudstjenester i kirken. Der er endvidere mulighed for et par gange om ugen at benytte værksted i fritiden til hobbyaktiviteter, og der arrangeres desuden forskellige arrangementer, herunder i fængslets teater-/festsal, jf. i øvrigt nedenfor. I fængslets informationsfolder oplyses der om hvilke aktiviteter der er mulighed for at deltage i, og om tilrettelæggelsen af fritidsaktiviteter, og de indsatte opfordres heri til at henvende sig til afdelingens fritidsmand (m/k) hvis de har gode idéer til fritidsområdet.

Indsatte der har tilladelse til uledsaget udgang, har endvidere mulighed for at deltage i ledsagede udflugter uden for fængslet, jf. fængslets interne regler afsnit IV, nr. 2a.

Fritiden tilrettelægges af et fritidsudvalg der består af en indsat fra hver afdeling og fængslets ungdomskonsulent. Udvalget udarbejder en fritidsplan, og planen for en uge ad gangen hænges op på afdelingernes opslagstavler hvorefter de indsatte frit kan deltage. Under inspektionen fik jeg udleveret en kopi af planen for uge 9. Aktiviteterne i denne uge omfattede grøn fritid, træning, café, aerobic for kvinder (i festsalen), film (også i festsalen), bibliotek, hobby samt boksning, fodbold, badminton og fri sport i hallen. Af planen fremgår det tillige at der i ulige uger er studiekreds for muslimske mænd i festsalen. Under inspektionen oplyste fængselsinspektøren at præsten tillige var begyndt at afholde studiekredse.

Fængslet har en fritidsklub der har til formål at øge fritidsaktiviteterne i fængslet. Det koster ifølge informationsfolderen 15 kr. om ugen at være medlem af fritidsklubben, og det fremgår tillige af folderen at beløbet automatisk bliver trukket fra den indsattes løn. Fængselsinspektøren har i brevet af 15. juni 2006 tilføjet at det gælder såfremt den indsatte ønsker at være medlem. Fritidsudvalget bestemmer hvad pengene skal bruges til. I informationsfolderen er nævnt

banko, præmier i forbindelse med turneringer, arrangementer til jul og påske samt til sodavand og kage mv.

På baggrund af det som fængselsinspektøren har tilføjet i brevet af 15. juni 2006 må jeg forstå at de indsatte ikke er forpligtede til at være med i fritidsklubben. Da dette ikke fremgår af folderen, men det tværtimod heri fremstår som om den indsatte er forpligtet til at være medlem, henstiller jeg til fængslet at præcisere folderen på dette punkt. Jeg beder om underretning om hvad der sker i den anledning.

Talsmændene og det ene af de to par som jeg talte med, klagede over at der mangler aktiviteter for de indsatte der ikke interesserer sig for sport. De ønskede dog ikke at der skæres ned på sportsaktiviteterne. Konkret nævnte de muligheden for at anvende værkstederne i fritiden til hobbyaktiviteter. De bemærkede i den forbindelse at der var anvendt lige så mange penge til fyrværkeri nytårsaften som der anvendes til hobby på et helt år. De mener at nogle af de penge der bliver brugt til fx indkøb af fyrværkeri, burde anvendes til hobbyaktiviteter i stedet for.

Under den afsluttende samtale med ledelsen blev det oplyst at der er flere aktiviteter udover sport, fx netcaféen, banko, biograf, aerobic, make-up aftener (og andre lignende arrangementer specielt for kvinder) mv. Inspektøren oplyste at fængslet er opmærksomt på behovet for andre aktiviteter end sport. For så vidt angår hobbyaktiviteter, oplyste fængslet at en hobbyinstruktør var holdt op, og at hobbyaktiviteter er dyre fordi de indsatte selv skal betale materialerne. Det blev endvidere oplyst at værkstedet har åbent fire timer om ugen i fritiden fordelt med to timer ad gangen således at alle indsatte der ønsker det, har mulighed for at komme i værkstedet. Inspektøren bemærkede at fængslet er åbent for idéer til flere aktiviteter, og i mit svar til talsmændene henviste jeg dem til at benytte denne mulighed for at komme med idéer.

Træning med tunge vægte i kondirummet forudsætter at den indsatte er i besiddelse af et ”green card”. For at få det skal den indsatte indgå en aftale med fængslet om ikke at benytte doping og lade sig teste herfor. Hvis der konstateres misbrug, vil det resultere i karantæne.

Under træning i kondirummet er der som tidligere nævnt normalt en instruktør til stede, og altid hvis der trænes med tunge vægte.

Jeg har ingen bemærkninger til fængslets fritidstilbud som også omfatter tilbud om andre aktiviteter end sportsaktiviteter, herunder aktiviteter specielt til kvinderne. Jeg har i den forbindelse noteret mig at fængslet er opmærksomt på også at tilbyde andre aktiviteter end sport, og at de indsatte har mulighed for gennem fritidsudvalget at komme med idéer til (andre) aktiviteter hvilket de indsatte oplyses om i fængslets informationsfolder.

Jeg anmoder fængslet om at oplyse om der vil komme en ny hobbyinstruktør i stedet for den instruktør der var holdt op kort tid før inspektionen, og om det i så fald eventuelt vil kunne bevirke et udvidet tilbud om hobbyaktiviteter hvis de indsatte generelt set har et ønske herom.

Jeg har noteret mig at det i informationsfolderen er bemærket at det er en god idé at den indsatte fra starten er aktiv inden for de tilbud der nu passer den indsatte, og at fængslet under inspektionen oplyste at der bruges tid på at motivere de indsatte som ikke aktivt deltager i fritidsaktiviteter, til at deltage heri.

Spørgsmålet om fritidsaktiviteter er indgået i det ovennævnte af direktoratet nedsatte beskæftigelsesudvalgs arbejde, jf. omtalen heraf under pkt. 4.1.

5. Møde med talsmændene

Som tidligere nævnt har jeg sendt talsmændene et brev af 20. marts 2006 som opfølgning på min samtale med dem under inspektionen. Nogle af de spørgs-

mål som talsmændene rejste, er afsluttet i mit brev til talsmændene. De øvrige spørgsmål er indgået i denne rapport og omtalt under de relevante punkter ovenfor eller nedenfor.

5.1. Larm fra vogne

Talsmændene klagede over larm fra forbipasserende vogne på gangen uden for undervisningslokalerne. De oplyste at der er tale om vogne fra depotet for enden af gangen som er en af fængslets arbejdspladser. De oplyste at de havde klaget til fængslet der havde oplyst at det er svært at gøre noget ved problemet.

Jeg forelagde under inspektionen klagen for fængslet der oplyste at vognene ikke kører forbi på gangen særlig tit (1-2 gange om dagen).

I forbindelse med mit svar til talsmændene anmodede jeg fængslet om at undersøge problemet nærmere og oplyse om de overvejelser som fængslet havde gjort sig med hensyn til at løse problemet. I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at det i forbindelse med omlægning af skolen vil blive overvejet om der kan findes en løsning på problemet. Fængslet har videre oplyst at spørgsmålet indgår i fængslets arbejdspladsvurderinger og vil blive drøftet på et møde i Sikkerheds- og Samarbejdsudvalget.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning om resultatet af fængslets overvejelser.

5.2. Telefonering

5.2.1. Takster mv.

Talsmændene klagede over at telefonordningen er meget dyr, og nævnte at det fx koster 2 kr. bare at løfte røret på telefonen. De afleverede kopi af papirer herom.

På mit møde tidligere på dagen med Sikkerheds- og Samarbejdsudvalget havde fængslet rejst samme spørgsmål og udleveret papirer herom, herunder kontrakten med TDC. Det blev i den forbindelse oplyst at spørgsmålet havde været rejst på et anstaltsledermøde, og at direktoratet ville nedsætte en arbejdsgruppe. Fængslet så gerne at behandlingen af spørgsmålet blev fremskyndet. Jeg er bekendt med at spørgsmålet har været drøftet på ny på et anstaltsledermøde som har fundet sted efter min inspektion.

Under mit besøg den 26. oktober 2004 i kvindeafdelingen i Anstalten ved Herstedvester klagede de kvindelige indsatte over at telefonordningen er dyr. Emnet indgik i sagen vedrørende min inspektion af anstalten i februar 2005. I rapporten fra denne inspektion har jeg omtalt et brev af 24. juni 2005 fra direktoratet til de indsatte i et andet fængsel hvori det er oplyst at der ikke er indgået en fælles kontrakt vedrørende betalingstelefonerne mellem direktoratet og TDC, men at direktoratet har bemyndiget de enkelte fængsler til at indgå kontrakt med TDC. Det fremgår endvidere af brevet at der i slutningen af maj 2005 er indført en ny løsning i fængslerne hvorefter der kun er en model for administrationen af korttelefoner som bl.a. skulle indebære en administrativ lettelse. Direktoratet oplyste at direktoratet på baggrund heraf ville tage spørgsmålet om overskudsdeling op med TDC som tidligere havde afvist dette under henvisning til at der var megen administration forbundet med driften af korttelefoner i de lukkede fængsler.

Med hensyn til taksterne oplyste direktoratet i brevet af 24. juni 2005 at afregningen for samtaler sker efter en taksttabel som TDC anvender for alle selskabets korttelefoner. Samtaler fra korttelefoner i fængsler koster derfor det samme som samtaler fra korttelefoner uden for fængslerne. Direktoratet bemærkede at direktoratet er bekendt med at især taksterne for opkald til mobiltelefoner er markant højere end takster for opkald til fastnettelefoner. Det gælder uanset om samtalen sker fra en korttelefon i eller uden for fængslerne. Direktoratet har samtidig henledt opmærksomheden på en pressemeddelelse fra IT- og Telestyrelsen samme dag om sænkning af den pris som mobilselskaberne opkræver for

at sende samtaler fra andre selskaber videre til egne kunder (mobiltermineringsprisen). Direktoratet anførte at denne sænkning forventes at indebære at det bliver billigere at ringe fra fastnettelefoner til mobiltelefoner, og således også vil komme de indsatte til gode. Direktoratet har oplyst at direktoratet vil følge op på dette spørgsmål.

I sagen vedrørende min inspektion af Anstalten ved Herstedvester anmodede direktoratet om at underrette mig om denne opfølgning og om hvad der videre sker med hensyn til spørgsmålet om overskudsdeling. Direktoratet har oplyst at IT- og Telestyrelsen den 26. januar 2006 traf afgørelse om sænkning af mobiltermineringsprisen, og at TDC på et møde med direktoratet i november 2005 lovede at undersøge mulighederne for at nedsætte taksterne på opkald til udlandet.

Da dette spørgsmål ikke kun er relevant for de indsatte i Statsfængslet i Ringe, men også for indsatte i andre (lukkede) fængsler, har jeg udskilt spørgsmålet til en særskilt sag. Jeg har i denne sag bedt direktoratet om at underrette mig om det videre arbejde i den nævnte arbejdsgruppe og i den forbindelse henledt direktoratets opmærksomhed på Statsfængslet i Ringes ønske om at behandlingen af spørgsmålet fremskyndes.

5.2.2. Støj mv.

Talsmændene klagede desuden over at det på grund af støj omkring telefonboksen på afdelingerne ikke er muligt at høre hvad der bliver sagt. De oplyste at der havde været en tekniker, men at det ikke havde været muligt at finde en løsning på problemet. De oplyste desuden at fængslet ville undersøge mulighederne for at anvende en bærbar telefon i stedet og oplyste at opkald til udlandet allerede foregår fra en sådan telefon som de indsatte får med ind på stuen.

Under min rundgang på afdelingerne besigtigede jeg også telefonboksene. Der er tale om telefonbokse som kun er afskærmet for oven. Boksene er placeret i

nærheden af vagtkontoret, døren til toilet og bad samt umiddelbart op ad køkkenet og spiseafdelingen. De er således placeret et sted hvor der ofte er megen trafik, og hvor det således også er muligt at overhøre private samtaler.

Den afskærmning der findes på boksene er monteret med et lyddæpende materiale (skumgummi med ”læder”overtræk) som imidlertid er kradset i stykker flere steder. Det blev af fængslet oplyst at det ikke havde været muligt at finde en bedre løsning til at mindske støjproblemet. Det blev i den forbindelse nævnt at boksene tidligere var lukkede, men at dørene blev udsat for hærværk.

Det blev senere oplyst at fængslet havde overvejelser om anskaffelse af (flere) bærbare telefoner til benyttelse af de indsatte i et vist omfang. I forbindelse med mit svar til talsmændene anmodede jeg fængslet om skriftligt at underrette mig nærmere om resultatet af disse overvejelser. I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst følgende:

”... fængslet har to bærbare telefoner, der er tilknyttet afsnitstelefonerne på kvindeafdelingen og den stoffri afdeling. Telefonerne betjenes således, at personalet ringer op til et i forvejen godkendt nummer og overdrager herefter telefonen til den indsatte, der kan tage den med ned på sin stue. Der kan ikke ringes op den bærbare telefon. Telefonerne kan aflyttes fra kontoret af personalet.

Indsatte, der skal udvises og således har deres familie i udlandet har tilladelse til at benytte denne ordning. De indsatte betaler for telefonopringningen ved brug af global – one kort, en betalingsform, der er væsentlig billigere end brug af korttelefonerne. Fængslet har undersøgt mulighederne for at indføre en tilsvarende ordning på afsnit 3 og 4. To afsnit, hvor der tillige findes flere udenlandske indsatte. Når ordningen ikke umiddelbart indføres på disse afdelinger skyldes det, at det kræver oprettelsen af to yderligere udgående telefonleder. Oprettelsen af de to nødvendige telefonleder indgår i fængslets prioritering.

Fængslet vurderer ikke, at ordningen kan indføres for alle indsatte, da man derved ikke får den omsætning på afdelingernes korttelefoner, der forudsættes for at korttelefonordningen kan opretholdes.

Udover det økonomiske problem kræver telefonordningen, at telefonsamtalerne skal overhøres. Et forhold der ikke vil kunne gen-

nemføres, hvis overhøringen i videre omfang skal foregå fra afsnitskontorerne.”

Efter min opfattelse tilsiger lighedsbetragtninger at de udenlandske indsatte behandles ens i relation til muligheden for at ringe til deres familie i udlandet uanset på hvilket afsnit, de er placeret. Jeg har noteret mig at oprettelsen af de to telefonledninger der er nødvendige for at give de udenlandske indsatte på afsnit 3 og 4 samme mulighed som de udenlandske indsatte på afsnit 2 og 5, indgår i fængslets prioritering, og jeg går ud fra at fængslet i den forbindelse vil inddrage det jeg har anført om lighedsbetragtninger. Jeg anmoder om underretning om udfaldet af fængslets prioritering.

Jeg har endvidere noteret mig fængslets begrundelse for ikke at indføre ordningen med bærbare telefoner for alle indsatte. Da telefonordningen nu generelt behandles af den arbejdsgruppe som direktoratet har nedsat, jf. pkt. 5.2.1., foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold. Dog beder jeg fængslet om at uddybe det oplyste om at ”overhøring” ikke vil kunne gennemføres hvis det i videre omfang skal foregå fra afsnitskontorerne. Jeg beder i den forbindelse fængslet om at oplyse om telefonsamtaler fra de bærbare telefoner på samme måde som samtaler fra korttelefonerne kan optages med henblik på efterfølgende kontrol ved aflytning, jf. telefonbekendtgørelsens § 10, stk. 2, nr. 1.

5.2.3. Begrænsninger af opkald

Talsmændene udtrykte desuden utilfredshed med at det kun er tilladt at ringe til fire på forhånd godkendte numre. Talsmændene oplyste at de af fængslet havde fået at vide at det teknisk ikke var muligt at have flere end fire indkodede numre for hver indsat. På mit spørgsmål herom oplyste talsmændene endvidere at de ikke kan få tilladelse til at ringe til et femte numre, medmindre der foreligger helt særlige omstændigheder.

Under den afsluttende samtale oplyste inspektøren at det ikke er muligt at dispensere fra reglen om opkald til fire på forhånd godkendte personer. Det fremgår af fængslets informationsfolder og af fængslets interne regler (afsnit IV, nr. 4) at der vil kunne gives tilladelse til flere end fire numre hvis en person som den indsatte har en generel tilladelse til at ringe til, har flere telefonnumre. Det gælder ifølge de interne regler dog kun i helt særlige tilfælde.

Ifølge de interne regler kan de indsatte i helt særlige tilfælde tillige få tilladelse til at ringe fra afsnitskontorets telefon.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 1, har indsatte (afsonere) ret til at føre telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan (dog) nægtes hvis det anses for nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelsen af den forurettede ved lovovertrædelsen, jf. stk. 2. Telefonsamtaler i de lukkede institutioner skal påhøres eller aflyttes, medmindre det ikke anses for nødvendigt af de i stk. 2 nævnte grunde, jf. stk. 3.

I afsoningsafdelinger med almindeligt fællesskab hvor de tekniske forudsætninger for at føre kontrol er til stede, kan de indsattes ret til at føre telefonsamtaler "herudover" gennemføres ved at den enkelte indsatte får generel tilladelse til at telefonere til fire telefonindehavere som forinden skal godkendes af institutionen, jf. § 10, stk. 1, i telefonbekendtgørelsen (nr. 378 af 17. maj 2001). I stk. 2 og 3, er angivet forudsætninger for en sådan tilladelse.

En tilladelse efter § 10, stk. 1, kan når forholdene taler derfor, udvides til at omfatte andre medlemmer af telefonindehaverens husstand.

Da ordningen i Statsfængslet i Ringe med en generel tilladelse til fire telefonindehavere er i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 10, meddelte jeg i mit brev til talsmændene at jeg ikke havde grundlag for at foretage mig mere vedrørende deres ønske om udvidelse af den generelle tilladelse til flere end fire telefonindehavere. Jeg henviste i den forbindelse også til Annette Esdorf

m.fl., straffuldbyrdelsesloven med kommentarer (2003), s. 135, hvor det er anført at der er tale om at give mulighed for en generel tilladelse til ”højst” fire telefonindehavere.

Direktoratet har tidligere udtalt at der ikke er noget til hinder for at der fastsættes en tilsvarende ordning for indsatte (afsonere) i arresthusene. Direktoratet har herved bl.a. forudsat at arresthuset hvis en indsat anmoder om at telefonere til andre telefonnumre end de således godkendte, i hvert enkelt tilfælde foretager en konkret vurdering i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 57.

Jeg går ud fra at der også i de lukkede fængsler hvor der er indført en ordning som beskrevet i bekendtgørelsens § 10, stk. 1, i konkrete tilfælde kan gives en indsat tilladelse til at ringe til et andet nummer end et af de på forhånd godkendte numre, medmindre der foreligger hensyn som nævnt i straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2. Jeg anmoder direktoratet om at oplyse hvorvidt det er korrekt antaget, og om det i givet fald betyder at de indsatte skal have tilladelse til at ringe til et andet nummer (når det er praktisk muligt at gennemføre samtalen).

5.3. Lægebetjeningen

5.3.1. Adgang til kvindelig læge

Talsmændene fremsatte ønske om at de kvindelige indsatte får mulighed for at konsultere en kvindelig læge fx i forbindelse med gynækologiske undersøgelser.

Under den afsluttende samtale oplyste inspektøren bl.a. at det er svært at få en kvindelig læge ansat. Jeg anmodede i forbindelse med mit svar til talsmændene fængslet om at besvare dette spørgsmål direkte over for dem og underrette mig om svaret.

I fængslets brev af 25. april 2006 til talsmændene har fængslet anført at fængslet ikke overvejer at udvide lægetilbudet med en kvindelig læge. Fængslet har lagt vægt på at ”den almindelige borger ikke har krav på en kvindelig læge og skal accepteret at blive undersøgt af en mandlig læge ved henvisning til hospital”.

Jeg har forståelse for ønsket om en kvindelig læge – som det uden for fængslet er muligt at vælge/ønske ved tildeling/skift af praktiserende læge, men ikke ved behandling på hospital – men jeg har ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold.

5.3.2. Udlevering af håndkøbsmedicin

Talsmændene udtrykte desuden utilfredshed med udvalget af håndkøbsmedicin i fængslet, og oplyste et det er bestemt af fængslets læge. Konkret fremsatte de ønske om at kunne få hostesaft. De oplyste at fængslet havde afvist dette ønske under henvisning til dels at hostesaft indeholder stoffer der kan gøre de indsatte påvirkede, dels at lægen ikke mener at det virker. De indsatte vil dog uanset eventuel manglende (dokumenteret) virkning gerne have mulighed for at kunne få hostesaft, og nævnte at fængslet – ligesom med den øvrige håndkøbsmedicin – kunne begrænse udlevering til fx et enkelt bæger inden indelukning på cellen om aftenen.

Under den afsluttende samtale bekræftede inspektøren at spørgsmålet om udlevering af hostesaft havde været rejst tidligere. Inspektøren ville svare skriftligt herpå. I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at fængslet udleverer mucosthstepulver der opløses i vand og drikkes som hostesaft, og at indsatte desuden hos sygeplejersken hver morgen kan få udleveret mixtur salina.

Jeg har noteret mig det oplyste. Med hensyn til eventuelle ønsker om anden håndkøbsmedicin der ikke findes i fængslet, må jeg henvise de indsatte til over

for fængslet at fremsætte ønske herom og klage til direktoratet hvis de er utilfredse med fængslets svar.

5.4. Vask af privat tøj

5.4.1. Mug/svamp i vaskemaskinerne

Talsmændene oplyste at der var konstateret mug/svamp i de på afdelingerne opstillede vaskemaskiners sæbebeholdere (som ikke bruges da maskinerne automatisk indtager sæbe). De mente at der også kunne være mug/svamp i slangen.

Under den afsluttende samtale blev det oplyst at fængslet ikke selv står for reparation af vaskemaskiner, men at der udfærdiges en reparationsrapport som sendes til Statsfængslet i Nyborg.

Da det ikke stod mig klart om det skulle forstås sådan at også en rengøring som følge af det nævnte forhold henhører under Statsfængslet i Nyborg, anmodede jeg fængslet om nærmere oplysninger herom. I brevet af 26. april 2006 har fængslet bekræftet at der har været mug/svamp i sæbeskufferne som har været skruet fast således at rengøring heraf ikke var mulig. Fængslet har videre oplyst at fængslet før min inspektion bad om at få fjernet skruerne så rengøring blev muligt, og at der (nu) er truffet aftale med teknisk afdeling i Statsfængslet i Nyborg om at doseringsslangerne forlænges så de når helt ind til tromlen og dermed ikke kommer i kontakt med sæbeskufferne. Problemet skønnes dermed løst.

Fængslet har videre oplyst at slangerne har været undersøgt, og at der ikke er konstateret mug i dem. Det er i den forbindelse oplyst at mug ikke kan udvikle sig i slangerne fordi de konstant er fyldt med sæbe/skyllemiddel, og at bakterier ikke kan udvikle sig uden ilt.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig på baggrund heraf ikke mere vedrørende dette forhold.

5.4.2. Dosering

Talsmændene mener at årsagen til mug/svamp i vaskemaskinernes sæbeskuffer er at vaskemaskinerne ikke kan skylle al sæben ud fordi doseringen er for høj.

I forbindelse med mit svar til talsmændene bad jeg om fængslets bemærkninger til det anførte om doseringen af vaskepulver. I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at der har været foretaget kontrol af doseringen der har vist at den er korrekt.

Jeg har noteret mig det oplyste.

5.4.3. Vaskepulver

Talsmændene klagede endvidere over at det ikke er muligt at anvende andet vaskepulver end det som maskinerne automatisk benytter. De bemærkede i den forbindelse at dette vaskepulver ikke er allergitestet, og at det indeholder stoffer der er ætsende mv. For så vidt angår sidstnævnte forhold, udleverede de kopi af en deklARATION fra vaskepulverpakken. Talsmændene oplyste at de havde rejst spørgsmålet om benyttelse af andet vaskepulver over for fængslet der havde oplyst at det teknisk ikke var muligt at benytte andet vaskepulver, fordi maskinerne automatisk doserer vaskepulver.

Under den afsluttende samtale blev det oplyst at fængslets læge/sygeplejerske på forespørgsel havde oplyst at Statsfængslet i Ringe ikke har flere tilfælde af allergi end generelt i befolkningen. Hvis en læge siger at en indsat ikke kan tåle vaskepulveret, vil fængslet konkret løse problemet, eventuelt ved opstilling af en vaskemaskine der kan doseres manuelt.

Det blev desuden oplyst at ordningen med automatisk dosering er etableret for at sikre at der ikke doseres for meget vaskepulver.

I forbindelse med mit svar til talsmændene anmodede jeg om fængslets bemærkninger til det de havde anført om deklARATIONEN på det vaskepulver der anvendes. I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at fængslet kort tid før inspektionen skiftede vaskemiddel. Fængslet har vedlagt sikkerhedsdatablade for de midler der nu anvendes og har oplyst at disse vaskemidler svarer til de midler der anvendes i almindelig husholdning. Fængslet har videre oplyst at de indsatte kun har kontakt med midlet i fortyndet form, og at udskiftning af dunke alene foretages af personalet.

Jeg har noteret mig det oplyste.

5.5. Pars muligheder for at sove sammen

Talsmændene fremsatte ønske om at det bliver muligt for par der afsoner sammen i fængslet, også at sove sammen. De henviste til at det er muligt i arresthusene. De oplyste at de indsatte havde fremsat ønske herom over for fængslet der havde afvist ønsket med den begrundelse at det vil kræve flere end to ansatte til at åbne døren til de indsatte, hvis de indsatte ringer på om natten, fx for at komme på toilettet.

Under den afsluttende samtale oplyste inspektøren at hun (og direktoratet) var positivt indstillet med hensyn til at tillade par at overnatte sammen, men at personalet af sikkerhedsmæssige grunde ikke ønsker at det bliver muligt. Hun oplyste at personaleorganisationen ikke havde svaret på den sidste henvendelse til organisationen herom.

I forbindelse med mit svar til talsmændene anmodede jeg fængslet om at sende mig kopi af den brevveksling der havde været om dette spørgsmål. I brevet af 26. april 2006 har fængslet oplyst at spørgsmålet er forelagt personaleorganisa-

tionen først mundtligt og siden skriftligt i brev af 3. april 2006. Med brev af 16. juni 2006 har fængslet fremsendt kopi af korrespondancen med personaleorganisationen og af fængslets brev af samme dato til direktoratet. Det fremgår heraf at fængslet er enig med personaleorganisationen i at fængslet med den nuværende natbemanding, ikke kan give tilladelse til at par sover sammen på egne stuer. Ledelsen har ikke bemærkninger til at der under nærmere angivne forudsætninger gives par med forventet opholdstid på mere end et år mulighed for efter en konkret vurdering at overnatte sammen i familierummet fx en gang om måneden og har forelagt dette spørgsmål for direktoratet.

Jeg anmoder om underretning om direktoratets svar til fængslet vedrørende dette spørgsmål.

5.6. Anvendelse af kontoen for tilsendt penge

Talsmændene oplyste at det er svært at få pengene til at slå til, og at de indsatte derfor ønsker at få mulighed for at kunne anvende penge som de modtager udefra, også til nydelsesmidler. Talsmændene foreslog at de indsatte fra kontoen over tilsendte penge fik tilladelse til at modtage et beløb i kontanter og nævnte at fængslet havde mulighed for at fastsætte et maksimum på dette beløb.

Inspektøren oplyste at fængslet følger de centralt fastsatte regler på dette område.

De centralt fastsatte regler findes i genstandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 208 af 18. marts 2005). Af § 22, stk. 2, i denne bekendtgørelse fremgår det at penge der medtages ved indsættelsen i et lukket fængsel, tilsendes under opholdet, modtages ved besøg eller medtages efter udgang, indsættes på en særlig konto i fængslet.

Af bekendtgørelsens § 28 fremgår det at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler om anvendelse af penge i institutionen. I lukkede fængsler kan

institutionens leder i den forbindelse fastsætte regler om begrænsninger for indsattes anvendelse af penge der er medtaget ved indsættelsen i institutionen, tilsendt under opholdet, modtaget ved besøg eller medtaget efter udgang, herunder regler om at sådanne penge ikke må bruges til at købe bestemte ting, herunder fx nydelsesmidler.

I pkt. 40 i vejledningen til bekendtgørelsen er det anført at reglerne om penge bygger på en forudsætning om at indsatte som udgangspunkt ikke har ret til at modtage egne penge, men alene kan besidde og råde over penge som de har modtaget som vederlag for beskæftigelse i institutionen. Reglerne har bl.a. baggrund i et ønske om at begrænse muligheden for salg af narkotika og andre ulovlige genstande i institutionen.

I pkt. 41 er der henvist til pkt. 25 om fastsættelse af regler med henblik på at begrænse købmandsvirksomhed og lignende blandt de indsatte. Heri er det anført at der fx vil kunne fastsættes en grænse for den samlede værdi af nydelsesmidler og andre let omsættelige varer samt penge som den indsatte er i besiddelse af. I pkt. 41 er det efter nævnte henvisning bl.a. anført at de indsatte normalt bør kunne købe nydelsesmidler, og hvis der er selvforplejning naturligvis til indkøb i denne forbindelse.

De lukkede fængsler har således bemyndigelse til at fastsætte begrænsninger med hensyn til anvendelsen af penge der er medtaget ved indsættelsen i institutionen, tilsendt under opholdet, modtaget ved besøg eller medtaget efter udgang, herunder regler om at sådanne penge ikke må bruges til at købe bestemte ting, fx nydelsesmidler. Fængslet har udnyttet denne bemyndigelse i de interne regler, jf. reglerne om henvendelse til personale, kontorer mv., afsnit I, nr. 3, pkt. 6 f. Heraf fremgår det at penge der er indsat på kontoen for tilsendte penge, ikke kan anvendes til nydelsesmidler eller udbetales kontant.

I fængslets informationsfolder er der oplysninger om anvendelsen af kontoen for tilsendte penge (som også omfatter penge der modtages ved besøg). Det er

herunder oplyst at pengene fra denne konto kan bruges hos købmanden til fx toilettartikler, papirvarer, telekort, frimærker mv. og til tøj, frisør og hobbyartikler.

Jeg oversendte talsmændenes henvendelse under dette punkt til fængslet til besvarelse og anmodede om underretning om fængslets svar til dem. I brevet af 25. april 2006 til talsmændene har fængslet oplyst at baggrunden for fængslets beslutning om at penge der er indsat på kontoen for tilsendte penge, ikke kan anvendes til nydelsesmidler eller udbetales kontant, er at fængslet ønsker at de indsatte i fængslet har så ens vilkår som muligt. Fængslet har bemærket at fængslet ikke har planer om at ændre denne regel.

Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold. I den forbindelse bemærker jeg at ombudsmanden tidligere har udtalt at kriminalforsorgen har en særlig pligt til at sikre at selvforplejningen kan ske på en ernæringsrigtig måde inden for de økonomiske rammer som de indsatte har, jf. pkt. 5 b i rapporten fra inspektionen af Statsfængslet i Ringe i 1994. Hvis det viser sig umuligt at sælge varer i fængslets butik til samme pris og af samme kvalitet som i forretninger uden for fængslet, må kriminalforsorgen derfor enten ændre driften af købmandsbutikkerne eller kostbeløbets størrelse.

5.7. Udlevering af genstande

Ved ovennævnte bekendtgørelse nr. 208 af 18. marts 2005 blev der i genstandsbekendtgørelsen indført regler hvorefter det ikke længere er tilladt de indsatte i de lukkede fængsler at få udleveret genstande der kræver tilslutning til el-net eller batterier. Der blev samtidig fastsat regler om adgangen for de indsatte til at købe eller leje nærmere angivne genstande. De indsatte var bl.a. utilfredse med at det ikke er muligt at få udleveret legetøj der kræver tilslutning til el-net eller batterier, og fremsatte desuden ønske om næsehårstrimmere.

Ifølge § 14 i genstandsbekendtgørelsen har de indsatte i de lukkede fængsler i det omfang det er praktisk muligt ret til gennem institutionen at købe hårtørrer, hår- og skægtrimmer, barbermaskine og bordventilator.

Det fremgår endvidere af genstandsbekendtgørelsens § 25 at institutionen i rimeligt omfang skal medvirke til at indsatte kan købe daglige fornødenheder og købe eller leje andre ting, enten i institutionens butik eller ved bestilling hos institutionens leverandører. Det gælder dog naturligvis kun ting som det er tilladt de indsatte at have i fængslet.

Af genstandsbekendtgørelsens § 3, stk. 2, fremgår det at institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, kan tillade at en indsat får udleveret genstande der er omfattet af § 3, stk. 1, nr. 2 – dvs. andre genstande end de i nr. 1 udtrykkeligt nævnte (fjernsyn mv.) – hvis udlevering er begrundet i ganske særlige omstændigheder, herunder den indsattes sygdom, handicap eller lignende. Bestemmelsen vedrører udlevering i konkrete tilfælde og har som det fremgår af ordlyden et snævert anvendelsesområde, jf. også vejledningens pkt. 16.

Under inspektionen blev det oplyst at der er givet en generel dispensation fra forbudet i bekendtgørelsens § 3 til batteridrevne armbåndsure. Dette fremgår i øvrigt af fængslets interne regler (afsnit II, nr. 5 om udlevering og benyttelse af private ejendele).

Jeg videresendte ønsket om næsehårstrimmere til fængslet til besvarelse over for talsmændene, og meddelte at spørgsmålet om udlevering af legetøj der kræver tilslutning til el-net eller batterier, ville indgå i inspektionssagen.

I brevet af 25. april 2006 til talsmændene har fængslet oplyst at begge spørgsmål har været forelagt direktoratets juridiske kontor der har fastholdt at der ikke er mulighed for at købe næsehårstrimmere i de lukkede fængsler. For så vidt angår elektrisk legetøj har direktoratet oplyst at direktoratet ikke har bemærkninger til at små børn med lang opholdstid i fængslet får mulighed for at

få udleveret et elektrisk stykke legetøj (efter en analogi af bekendtgørelsens § 3, stk. 2).

Jeg har noteret mig det oplyste.

6. Andre forhold

6.1. Talsmandsordning

Hver afdeling har mulighed for at vælge en talsmand. På tidspunktet for inspektionen var der ingen talsmand for ungeafdelingen.

Fængslet har udfærdiget interne regler om talsmandsordningen i fængslet, jf. afsnit I, nr. 2. Der er heri regler om alle de seks forhold som der efter § 8 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner) er pligt til at fastsætte interne regler om.

Det fremgår endvidere af reglerne at talsmanden på ungeafdelingen ikke har mulighed for kontakt med de øvrige talsmænd, herunder fællestalsmanden. Denne regel er fastsat i medfør af bekendtgørelsens § 4, stk. 3, hvorefter institutionens leder kan bestemme at talsmænd på afdelinger der har til formål af afsondre de dér placerede indsatte fra de øvrige indsatte i institutionen, ikke skal have mulighed for at have kontakt med de øvrige talsmænd, herunder fællestalsmanden.

Fængslet har desuden fastsat følgende regel:

”Talsmændene herunder fællestalsmanden har ikke ret til kontakt med en medindsat, jfr. talsmandsbekendtgørelsens § 5, når den medindsatte er

1. udelukket fra fællesskab efter reglerne i straffuldbyrdeleslovens § 63 eller
2. anbragt i strafcelle efter reglerne i straffuldbyrdeleslovens § 68, stk. 2.

Kontakt kan ske efter aftale med daglig leder.”

Efter talsmandsbekendtgørelsens § 5 som der henvises til, kan institutionens leder, eller den der bemyndiges dertil, fastsætte begrænsninger i talsmandens, herunder en fællestalsmands, ret til kontakt med en medindsat i bl.a. de to nævnte situationer.

Der er som det fremgår af skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 om bekendtgørelsen, tale om at der ud fra en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde kan træffes afgørelse om begrænsning af talsmandens ret til kontakt med de medindsatte. Talsmændene har således også ret til kontakt med indsatte der er udelukket fra fællesskab eller anbragt i strafcelle, medmindre der efter en konkret vurdering træffes afgørelse om begrænsning i denne ret. Udgangspunktet er med andre ord det omvendte end hvad der fremgår af den interne regel, og § 5 er ikke en hjemmel til at fastsætte interne regler om adgangen til kontakt med medindsatte der er udelukket fra fællesskab eller anbragt i strafcelle, men en hjemmel til i konkrete tilfælde at træffe afgørelse om begrænsning i talsmandens ret til kontakt med en medindsat.

Jeg går på denne baggrund ud fra at fængslet enten vil slette denne regel eller præcisere den så den bliver i overensstemmelse med talsmandsbekendtgørelsens § 5.

Jeg beder om underretning når det er sket.

For så vidt angår talsmandsordningen tilkendegav talsmændene at der efter deres opfattelse ikke foretages en tilstrækkelig opfølgning på de spørgsmål der bringes op på talsmandsmøder.

Efter min opfattelse skal talsmænd have svar på alle de spørgsmål eller forhold der rejses over for ledelsen på talsmandsmøder, og ledelsen bør følge systematisk op på spørgsmål og forhold der ikke umiddelbart kan besvares/afklares. Idet jeg går ud fra at ledelsen er opmærksom herpå, foretager jeg mig ikke

mere vedrørende spørgsmålet om opfølgning, ud over at gøre ledelsen bekendt med talsmændenes opfattelse.

6.2. Købmandsordningen

For så vidt angår købmandsordningen nævnte talsmændene at varerne i købmandens butik i fængslet efter deres mening er dyre. De indsatte er desuden utilfredse med at de ikke kan få de varer som købmanden sælger i sin butik uden for fængslet til ”gul pris” (discountvarer) til samme pris i købmandens butik i fængslet. De oplyste endvidere at de ikke får købmandens sædvanlige tilbudsavis, men at han laver specielle tilbud til de indsatte. Videre nævnte de at det hænder at der er varer der har eller er tæt på at have overskredet sidste salgsdato. Der er ikke problemer med at få byttet varer hvor sidste salgsdato er overskredet, men hvis det ikke opdages inden købmanden forlader fængslet, kan bytning først ske næste gang han kommer.

Der er ikke noget købmandsudvalg i fængslet (med deltagelse af indsatte). Talsmændene oplyste at de af fængslet havde fået oplyst at fængslet selv kontrollerer priser.

Jeg besøgte butikken under min rundgang og så i den forbindelse også den tilbudsseddel som købmanden havde lavet for den pågældende uge. Under denne besigtigelse fandt jeg ikke varer der havde overskredet eller var tæt på at have overskredet udløbsdatoen.

Under inspektionen bad jeg fængslet om at sende mig en kopi af fængslets kontrakt med købmanden, materiale vedrørende det sidste pristjek som fængslet har lavet, og en prisliste hvis en sådan findes. Med brevet af 26. april 2006 har fængslet fremsendt kontrakten (fra marts 1995) og prissammenligninger der er foretaget i november 2004 i Spar i Stige og i Dagli’Brugsen. Fængslet har bemærket at fængslet ikke har en aftale med Dagli’Brugsen, men ønskede også at foretage en sammenligning af priser i denne forretning.

Jeg har noteret mig indholdet af dette materiale som ikke giver mig anledning til bemærkninger. Jeg har i den forbindelse noteret mig at der efter sammenligningen er sket ændringer af nogle af priserne og henviser i øvrigt til det nedenfor anførte om tilsyn med købmanden. Da varer til "gul pris" ligesom tilbudsvare har til hensigt at tiltrække kunder til butikken, kan det heller ikke give mig anledning til bemærkninger at købmanden ikke sælger varer til "gul pris" i sin butik i fængslet, men laver særlige tilbud.

Spørgsmålet om købmandsordningen i fængslet blev også behandlet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af fængslet i 1994. Jeg henviser til rapporter om denne inspektion i ombudsmandens beretninger, jf. henvisningen hertil i indledningen til denne rapport.

I forbindelse med inspektionen i 1994 oplyste fængslet bl.a. at fængslet fører et meget tæt tilsyn med de købmænd som driver butikken i fængslet.

Jeg går ud fra at dette stadig gælder, og at stikprøvekontrol (pristjek) foretages med jævne mellemrum. Jeg foretager mig ikke mere vedrørende købmandsordningen i fængslet, men henviser indsatte der måtte have konkrete klager over købmandsordningen, til i første omgang at indgive dem til ledelsen med henblik på at denne eventuelt rejser spørgsmålene over for købmanden, og herefter klage til direktoratet hvis de indsatte ikke er tilfredse med fængslets behandling af spørgsmålene.

6.3. Euforiserende stoffer, alkohol og mobiltelefoner

Oversigten i kriminalforsorgens statistik over fund af rusmidler mv. i fængsler og arresthuse er ikke længere opdelt på de enkelte institutioner, men alene på institutionstyper, og det er derfor ikke muligt at se hvor mange fund af euforiserende stoffer, alkohol og mobiltelefoner som Statsfængslet i Ringe havde i 2004. Under inspektionen fik jeg udleveret en oversigt over konfiskationer i perioden 1. juli 2005 til 27. februar 2006 i fængslet. Det fremgår heraf at der for så vidt angår stoffer konfiskeres hash i små mængder og stort set ingen hår-

de stoffer. Det blev oplyst at der ikke var sket nogen ændring i omfanget af hvad der konfiskeres efter at der er sat hegn op. Der konfiskeres heller ikke mobiltelefoner i større omfang.

Som et led i regeringens politik om nul-tolerance skal indsatsen mod narkotika øges markant, bl.a. ved gennemførelse af urinprøvekontrol i videre (og nærmere angivet) omfang. Statsfængslet i Ringe skal ligesom de øvrige fængsler foretage et vist antal urinprøver om året (1.400 i 2006). Det fremgår af fængslets resultatkontrakt med direktoratet at fængslet desuden deltager i landsdækkende tværsnitsundersøgelser.

Spørgsmålet om eventuelle problemer med hensyn til alkohol blev ikke drøftet nærmere under inspektionen. Jeg går ud fra at der ikke er særlige problemer.

6.4. Vold og trusler

Det fremgår af kriminalforsorgens årsberetning for 2003 (s. 18) at det er besluttet fra år 2004 at udarbejde statistik over mængden af vold og trusler mellem indsatte.

Det fremgår af fængslets resultatkontrakt for 2006 at Statsfængslet i Ringe ligesom de øvrige fængsler skal gøre en særlig indsats for at begrænse antallet af vold og trusler mod personalet, og at fængslet skal udarbejde og iværksætte en plan for forebyggelse af vold og trusler mod ansatte på baggrund af direktoratets udmelding vedrørende indstillingen fra projektgruppen vedrørende vold og trusler.

Jeg beder om en kopi af fængslets plan (når den foreligger).

Under inspektionen fik jeg udleveret en opgørelse over indberettede tilfælde af vold og trusler mv. mod ansatte i kriminalforsorgen og deres familier for 2005.

Opgørelsen omfatter hele kriminalforsorgen. Statsfængslet i Ringe havde i alt otte episoder, herunder et tilfælde af vold, og der skete politianmeldelse i seks tilfælde. Til sammenligning havde de øvrige lukkede fængsler mellem 14 og 41 episoder. Statsfængslet i Nyborg havde fire tilfælde af vold, mens de øvrige lukkede fængsler ikke havde sådanne tilfælde.

6.5. Information af indsatte

Statsfængslet i Ringe har udarbejdet en regelsamling og har desuden diverse informationsfoldere, herunder en velkomstfolder/informationsfolder til nyindsatte. Det blev at folderen udleveres rutinemæssigt sammen med meget andet materiale til de indsatte, når de ankommer til fængslet.

De interne regler er dateret og angiver hvornår seneste ændring er sket. Der er endvidere i noter henvist til hjemmelsgrundlaget for de interne regler.

6.6. Bøger og aviser

Som nævnt under pkt. 3 har fængslet et bibliotek som de indsatte har adgang til på nærmere angivne tidspunkter. Der er et relativt stort udvalg af bøger og magasiner. Biblioteksbetjeningen varetages af en bibliotekar fra det lokale bibliotek i Ringe der er til stede i bibliotekets åbningstider.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, skal udenlandske indsatte så vidt muligt bør have adgang til bl.a. bøger på deres eget sprog. Jeg bemærkede ikke i hvilket omfang der var bøger på andre sprog i biblioteket. Som nævnt under pkt. 6.9., har fængslet en stor andel af indsatte af udenlandsk herkomst.

Jeg beder fængslet om at oplyse nærmere om bøger på andre sprog end dansk i biblioteket, herunder hvilke sprog der er repræsenteret.

Der forefindes ikke et bogkatalog på biblioteket. Det blev oplyst at bibliotekaren tager imod ønsker fra de indsatte og herefter foretager søgning på lokalbibliotekets pc. Der vil blive etableret en pc-adgang på biblioteket så der fremover kan foretages en direkte søgning.

Jeg beder fængslet om at underrette mig når denne adgang er etableret.

Fængslet stiller gratis aviser til rådighed for de indsatte ved udlevering på afdelingerne. Under inspektionen fik jeg udleveret en oversigt over hvilke aviser det drejer sig om på de enkelte afdelinger. Ungeafdelingen får tre aviser og de andre afdelinger får to aviser. Alle afdelinger får Ekstra Bladet, tre afdelinger får tillige BT, og de tre andre afdelinger Fyns Stiftstidende. Den ekstra avis som ungeafdelingen får, er Jyllandsposten.

Jeg har noteret mig det oplyste om de danske aviser der stilles til rådighed for de indsatte.

Straffuldbyrdslovens § 58, stk. 3, vedrørende udenlandske indsatte omfatter også aviser. Af pkt. 199 i vejledningen til den tilsvarende bestemmelse i varetægtsbekendtgørelsens § 80, stk. 3, (vejledning nr. 125 af 4. november 2003) fremgår det at der – afhængig af andelen af udenlandske indsatte – bør være 1-2 udenlandske nyhedsformidlende aviser gratis til rådighed for de udenlandske indsatte. Denne forpligtelse kan også opfyldes ved at etablere en ordning med et bibliotek om at overtage bibliotekets aviser efter en periode, eller ved at der stilles udskrifter fra internettet til rådighed.

Der blev under inspektionen ikke oplyst om hvorvidt fængslet tillige stiller udenlandske aviser til rådighed. Som tidligere nævnt er der mange indsatte med udenlandsk herkomst blandt de indsatte. Under inspektionen i 1994 bemærkede ombudsmanden at der også var udenlandske aviser på biblioteket.

Jeg beder fængslet om at oplyse hvordan fængslet opfylder forpligtelsen til at stille udenlandske aviser gratis til rådighed for de udenlandske indsatte.

6.7. Besøg

Af de interne regler om besøg (afsnit IV, nr. 1) fremgår det bl.a. at de indsatte på ungeafdelingen og kontraktfængselsafdelingen kan have besøg på egen afdeling. For de øvrige indsatte foregår besøg normalt i besøgsafdelingen, enten i et af besøgslokalerne eller familierummet. Familierummet kan bestilles af besøgende der medbringer indsattes egne børn, men hvis ingen indsatte har besøg af egne børn, kan besøgsvagten efter en konkret vurdering tillige give andre tilladelse til at benytte dette rum. Besøg af familiemedlemmer prioriteres. Legepladsen kan som tidligere nævnt benyttes af indsatte og deres egne børn under 15 år, uanset om besøg foregår i familierummet eller i et af de øvrige besøgsrum.

Det er ikke tilladt at opholde sig på besøgsgangen under afvikling af besøg. Der er adgang til toilet og køkkenet ved henvendelse til personalet.

To indsatte kan få tilladelse til sammen at have besøg med gæster udefra.

Besøg kan finde sted én gang om ugen, normalt lørdag eller søn- eller helligdag mellem kl. 9.30 og 16.00. Med hensyn til varigheden er det anført at besøgstiden ikke må være kortere end 1 time og så vidt muligt skal være af to timers varighed (jf. straffuldbyrdelseslovens § 51, stk. 1), men der kan træffes afgørelse om forlænget besøgstid hvis lokaleforholdene går det muligt. Forlænget besøgstid kan bestilles på besøgsdagen eller fredag efter kl. 18.00 (hvor tidspunktet for bestilling af besøg slutter).

Ved inspektionen i 1994 blev det oplyst at et besøg normalt varede tre-fire timer, men kunne vare hele dagen hvis der var plads. Det blev endvidere på den

ene side oplyst at der ofte var pladsproblemer i weekenden, men på den anden side at det var en begrænset gruppe indsatte der benyttede besøgslokalerne, og kun i kort tid.

Jeg har noteret mig at det af de interne regler fremgår at et besøg kan forlænges hvis lokaleforholdene gør det muligt. Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der på forhånd (før udløbet af bestillingstidspunktet) kan træffes aftale om forlænget besøg i særlige tilfælde, fx hvis de besøgende har lang rejsetid eller ikke har mulighed for at komme så tit.

Jeg anmoder endvidere om oplysning om hvordan ordningen nærmere praktiseres, dvs. hvordan besøgstiderne (modulerne) lægges når der bestilles besøg, og (således) hvor lang tid de indsatte normalt kan have besøg ad gangen.

Idet talsmændenes ønske om yderligere et familierum er afvist med henvisning til behovet for besøgsrum, jf. pkt. 3.7., anmoder jeg desuden fængslet om at oplyse om der er pladsproblemer ved afvikling af besøg i weekenden.

Fængslets interne regler indeholder tillige regler om adgangen for de indsatte på afdeling 3 og 4 til at besøge hinanden på den enes afdeling og interne besøgsregler for kvindeafdelingen (afsnit II, 2 og 2a).

6.8. Rygepolitik

På forespørgsel blev det oplyst at fængslet ikke har en formuleret rygepolitik, bortset fra ved (personalets) møder og i kantinen, men at der enkelte steder er rygeforbud, fx i kælderen. Spørgsmålet har været rejst af de indsatte over for personalet, og det blev også taget op på det sidste Sikkerheds- og Samarbejdsudvalgs møde. Der er således igangværende overvejelser vedrørende dette spørgsmål.

Af de interne regler, afsnit II, nr. 3 om ophold på arbejdspladserne, fremgår det at tobaksrygning disse steder kun må finde sted efter personalets anvisning.

En af de indsatte som jeg talte med under min inspektion af Anstalten ved Herstedvester, efterspurgte en rygepolitik i denne anstalt. Under min samtale med ham anførte jeg at de indsatte (og ansatte) efter min umiddelbare opfattelse har krav på at kunne færdes i et røgfrit miljø i anstalten. I brev af 9. juni 2005 oplyste anstalten at anstalten fortsat overvejede hvordan der mest hensigtsmæssigt kunne indføres en rygepolitik vedrørende de indsatte. Da anstalten i den forbindelse var kommet i tvivl om rækkevidden af § 6 i lov nr. 436 af 14. juni 1995 med senere ændringer om røgfrie miljøer i offentlige lokaler mv., havde anstalten samme dag forelagt dette spørgsmål for direktoratet.

Af den nævnte bestemmelse fremgår det at tobaksrygning på bl.a. statslige døgninstitutioner, herunder fængsler, kun er tilladt i særskilte lokaler der indrettes til rygere. Hvis der ikke er mulighed for at benytte særskilte lokaler for rygere, tillades rygning i øvrige lokaler såfremt der samtidig træffes foranstaltninger der sikrer at ingen ufrivilligt generes af tobaksrygningen. Det fremgår ligeledes at vedkommende myndighed ved skiltning og lignende skal oplyse om reglerne for tobaksrygning i de pågældende lokaler.

Jeg noterede mig det af anstalten oplyste og tilkendegav at jeg afventede underretning fra anstalten efter at anstalten havde modtaget svar fra direktoratet. Jeg tilføjede at jeg er bekendt med at direktoratet i forbindelse med behandlingen af en konkret sag tidligere har udtalt at det er overladt til de enkelte institutioner at sørge for at fastsætte lokale bestemmelser lokalt der sikrer at loven om røgfrie miljøer overholdes. Svar fra direktoratet er endnu ikke modtaget.

Jeg anmoder om oplysning om de overvejelser som fængslet har gjort sig som følge af (bl.a.) rejsning af spørgsmålet af de indsatte og på Sikkerheds- og Samarbejdsudvalget. Jeg vil i øvrigt orientere fængslet om hvad der videre sker vedrørende spørgsmålet i sagen om min inspektion af Anstalten ved Herstedvester.

6.9. Belægning mv.

Fængslet modtager som nævnt under pkt. 2., mænd mellem 15 og 23 år fra hele landet, og mænd under 29 år fra Fyns Amt samt kvinder fra hele landet. Antallet af kvinder ligger normalt mellem 20 og 25. Af en belægningsoversigt fra den 27. februar 2006 som jeg modtog under inspektionen, fremgår det at der denne dag var 83 indsatte i fængslet, heraf 5 indsatte under 18 år og 24 kvindelige indsatte.

Gruppen af unge mænd omfatter også (særligt) utilpassede unge, herunder unge med anden etnisk baggrund end dansk.

Fængslet har generelt set mange indsatte med anden etnisk baggrund end dansk og væsentligt flere end de øvrige lukkede fængsler. Af en rapport fra august 2005 fra en arbejdsgruppe vedrørende etniske minoriteter i kriminalforsorgen fremgår det at andelen af etniske minoriteter den 1. februar 2005 udgjorde 15 % af kriminalforsorgens samlede klientel og 23 % af klientellet i fængslerne og arresthusene. Statsfængslet i Ringe tegnede sig for 58 % (mod 22 % i 2000). Under inspektionen blev det oplyst at andelen af indsatte med anden etnisk baggrund end dansk (fortsat) generelt set er på ca. 60 %. Af den ovenfor nævnte belægningsoversigt fra den 27. februar 2006 fremgår det at 32 af de indsatte (svarende til 38,5 % af belægningen) denne dag var udenlandske statsborgere. 14 af disse var kvinder og en af de øvrige under 18 år.

Fængslet har en fuldtidsansat etnisk casemanager (job-guide) som betales af Integrationsministeriet med mindre økonomisk støtte fra Direktoratet for Kriminalforsorgen. Casemanageren støtter indsatte med anden etnisk baggrund i dansk i deres afsoning og udslusning. Ifølge punkt 4.7. i den nævnte rapport har casemanageren opbygget et netværk af virksomheder der ønsker at samarbejde om at udsluse unge indsatte med anden etnisk baggrund end dansk til arbejdsmarkedet. Der er tillige sket en kvalitetssikring af fængslets værksteder for at sikre at de unge under indsættelsen opnår de kvalifikationer som virk-

somhederne efterspørger. En omtale af ordningen der blev iværksat som et forsøg i februar 2005, findes i Nyt fra Kriminalforsorgen, nr. 6, 2005.

Som nævnt foreligger der en rapport fra august 2005 fra en arbejdsgruppe vedrørende etniske minoriteter i kriminalforsorgen. En nogenlunde tilsvarende undersøgelse blev foretaget i 2000. Direktoratet for Kriminalforsorgen har udarbejdet et notat af 12. august 2005 om arbejdsgruppens undersøgelser og anbefalinger.

Rapporten beskriver problemer som fortrinsvis optræder når indsatte med anden etnisk baggrund end dansk optræder i grupper, og som fortrinsvis opleves med unge under 25 år (som Statsfængslet i Ringe har mange af). Arbejdsgruppen har bl.a. anbefalet at fortyndingsprincippet benyttes og udbygges for at sikre en jævn fordeling af unge under 25 år med anden etnisk baggrund end dansk. Endvidere har arbejdsgruppen anbefalet at undervisning og færdighedstræning relateret til arbejdsmarkedet prioriteres højt for denne gruppe, og der er i den forbindelse peget på forskellige initiativer. Desuden skal der være øget fokus på brug af fritidsaktiviteter og på udvikling af personalets kompetencer rettet mod sociale og pædagogiske arbejdsopgaver generelt og specifikt mod indsatte med anden etnisk baggrund end dansk, herunder undervisning i arabisk sprog, ungdomskulturer og kommunikation. Det er anført at de i rapporten nævnte tiltag kun kan gennemføres hvis der kommer større personaletæthed på de relevante afdelinger og institutioner.

Rapporten blev sendt til høring blandt kriminalforsorgens institutioner med høringsfrist til den 15. september 2005, hvorefter direktoratet ville forholde sig til den.

Det fremgår desuden af en pressemeddelelse af 12. august 2005 at justitsministeren efter modtagelsen af rapporten havde bedt kriminalforsorgens ledelse om at udarbejde et samlet oplæg med tre nærmere angivne elementer til en styrkelse af indsatsen over for den voksende gruppe af indsatte i danske fængs-

ler med anden etnisk baggrund end dansk. Det ene af disse elementer svarer til arbejdsgruppens anbefalinger om spredning (fortynding) af de indsatte og en styrket individuel indsats med hensyn til undervisning og arbejdsstræning mv.

Af Nyt fra Kriminalforsorgen nr. 1 og 2, 2006, fremgår det desuden at der på finansloven for 2006 er afsat midler til at iværksætte en række initiativer mod indsatte med anden etnisk baggrund end dansk. Midlerne skal benyttes til yderligere sektioneringer, efteruddannelse af personale og en ekstra indsats af behandlings- og undervisningsmæssig karakter over for denne gruppe indsatte, herunder negativt stærke indsatte i denne gruppe. Fængsler (og arresthuse) med en særlig høj andel af unge indsatte med anden etnisk baggrund end dansk, skal tilføres personale med særlige spidskompetencer, dvs. pædagogisk og terapeutisk uddannede personer med viden om ungdoms- og minoritetskulturer. Styrkelsen af uddannelsesindsatsen omfatter særligt tilbud om undervisning i almen viden om det danske samfund, normer, dansk kultur, herunder dansk sprog, demokrati samt undervisning i fag på folkeskoleniveau og erhvervsrettede fag, og det er aftalt at Statsfængslet i Ringe skal have en lærer med særligt kendskab i at undervise unge med anden etnisk baggrund end dansk. Beskæftigelsesmuligheder med kompetencegivende indhold skal ligeledes opprioriteres. De initiativer der bliver iværksat, skal tilrettelægges sådan at de efterfølgende kan evalueres i tråd med kriminalforsorgens overordnede strategi.

Under inspektionen omtalte fængselsinspektøren anbefalingerne fra den nævnte arbejdsgruppe og fængslets holdning hertil.

Jeg anmoder direktoratet om at oplyse nærmere om direktoratets stillingtagen til og udmøntningen af forslagene fra arbejdsgruppen, herunder hvad det i praksis vil betyde for Statsfængslet i Ringe ud over tilførslen af ovennævnte lærer. Jeg anmoder endvidere om en kopi af det nævnte oplæg. Idet jeg går ud fra at fængslets holdninger er nærmere præciseret i fængslets hørings svar til direktoratet, anmoder jeg tillige om en kopi af dette hørings svar.

Under inspektionen pointerede fængslet at fængslet fortsat gerne vil have gruppen af unge indsatte som omfatter utilpassede unge og (herunder) mange indsatte med anden etnisk baggrund end dansk idet fængslet har stor erfaring med at have disse indsatte. Til gengæld vil fængslet dog gerne have en ventil således at fængslet kan komme af med de indsatte igen hvis de giver anledning til særlige problemer, og fængslet oplyste at direktoratet havde accepteret dette. I praksis er det imidlertid svært for fængslet at komme af med sådanne indsatte. Når fængslet gerne vil af med en af de indsatte, ringer fængslet rundt for at finde en plads, men det er svært på grund af belægningspresset. Hvis det ikke lykkes fængslet selv at finde en plads, kontaktes direktoratet med henblik på at finde en sådan plads. På forespørgsel oplyste fængslet at det på årsbasis ikke drejer sig om flere end 3-4 indsatte som fængslet ønsker flyttet. Fængslet nævnte desuden at det forhold at de indsatte ved at de bliver flyttet hvis der opstår særlige problemer, i sig selv har en præventiv virkning.

Fængslet oplyste endvidere at fængslet i forbindelse med udmøntning af den nævnte rapport tillige havde fremsat krav om sektionering idet 16 indsatte på en afdeling er for mange når afdelingen omfatter det nævnte klientel. Fængslet oplyste at fængslet for så vidt selv kan foretage en sektionering, men det kræver større ombygninger og mere personale hvilket fængslet ikke har midler til. Fængsler har en plan som ikke er specielt dyr for så vidt angår det bygningsmæssige, men derimod for så vidt angår personalesiden.

Jeg beder om nærmere oplysninger om denne plan og direktoratets holdning hertil.

Jeg beder endvidere om direktoratets bemærkninger til det af fængslet anførte om vanskeligheder med at komme af med særligt vanskelige indsatte. Jeg beder i den forbindelse direktoratet om at overveje om en ændring af proceduren vil kunne afhjælpe dette problem.

6.10. Frivillig udelukkelse fra fællesskab

På tidspunktet for ombudsmandens inspektion i 1994 havde fængslet mange frivillige udelukkelse fra fællesskab, jf. rapporten om denne inspektion.

Jeg anmoder om oplysning om hvordan situationen er i dag.

7. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om at modtage kopi af rapportmateriale vedrørende fængslets sager om anvendelse af håndjern og magt, udelukkelse fra fællesskab og anvendelse af disciplinærstraf for perioden 16. januar 2005 til 16. januar 2006, dog maks. de seneste 10 sager inden for hver kategori.

Jeg modtog herefter 10 udskrifter fra klientsystemet vedrørende anvendelse af håndjern, 9 udskrifter vedrørende anvendelse af magt, 10 udskrifter vedrørende udelukkelse fra fællesskab og 10 udskrifter fra forhørsprotokollen samt tilhørende rapporter.

Ved min gennemgang af rapporterne er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anvendelsen af indgrebene i de enkelte tilfælde. Min gennemgang har været koncentreret om overholdelse af de procedureregler der gælder på de enkelte områder.

7.1. Håndjern

7.1.1. Indledning

De 10 rapporter om anvendelse af håndjern omfatter 9 rapporter om anvendelse af transportbælte og 1 rapport om anvendelse af håndjern. Rapporterne dækker perioden fra den 31. januar 2005 til og med den 12. december 2005, dvs. en periode på knap 10½ måned. To dage er der tale om anvendelser af håndjern i 2 tilfælde.

En af rapporterne vedrører en beslutning om anvendelse af transportbælte i forbindelse med overførsel fra Arresthuset i Svendborg til Statsfængslet i Ringe. Det fremgår af rapporten at beslutningen herom er truffet af Statsfængslet i Ringe (og at medarbejdere herfra deltog i eller var vidne til anvendelsen), og denne sag indgår derfor fuldt ud i min undersøgelse.

Statsfængslet i Ringe er ikke længere anført særskilt i kriminalforsorgens statistik, men sammen med de øvrige lukkede fængsler. Det fremgår således ikke længere af statistikken hvor mange gange Statsfængslet i Ringe anvendte håndjern (herunder håndjernstransportbælte) det pågældende år, og om fængslet anvendte håndjern i flere eller færre tilfælde end de øvrige lukkede fængsler. Af kriminalforsorgens statistik for 2004 fremgår det (s. 44) at de lukkede fængsler dette år tilsammen anvendte håndjern i 714 tilfælde. Dette er en stigning i forhold til 2003 hvor de lukkede fængsler tilsammen anvendte håndjern i 516 tilfælde.

Fra ombudsmandens inspektion af Københavns Fængsler i juni 2004 er jeg bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen nu (fra 2004) selv elektronisk udtrækker data fra klientsystemet om de enkelte institutioners brug af fx håndjern. Indtil da har institutionerne foretaget indberetning til direktoratet herom.

Jeg anmoder om oplysning om i hvor mange tilfælde Statsfængslet i Ringe anvendte håndjern i henholdsvis 2004 og 2005, og i hvor mange af disse tilfælde det skete under transport af den indsatte uden for fængslet.

7.1.2. Retsgrundlag

Anvendelse af håndjern er reguleret i straffuldbyrdslovens § 65 (nu lovbeholdningsbekendtgørelse nr. 207 af 18. marts 2005) og Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse (sikringsmiddelbekendtgørelsen). Hertil knytter sig vej-

ledningen om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse, nu vejledning nr. 2 af 2. januar 2006. På det tidspunkt hvor de foreliggende anvendelser af håndjern fandt sted, gjaldt den tidligere vejledning nr. 90 af 16. maj 2001. Reglerne gælder også ved anvendelse af håndjernstransportbælte, jf. vejledningens pkt. 2.

7.1.3. Betingelser

Efter straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, kan håndjern anvendes hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1), for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2) eller for at hindre undvigelse (nr. 3). Håndjern må dog efter stk. 2 ikke anvendes hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Det fremgår af pkt. 2, 2. afsnit, i vejledningen at straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, nr. 3, om anvendelse af håndjern for at hindre undvigelse, navnlig tilsigtes anvendt under transport af den indsatte uden for institutionen. Hvis der ved transport af indsatte er en konkret mistanke om undvigelse, eller den indsatte har sat sig til modværge i forbindelse med transporten, skal den indsatte ifølge vejledningens pkt. 2, 4. afsnit, som altovervejende hovedregel have håndjern på. Der skal dog stadig foretages en konkret vurdering.

I 1 tilfælde (en anvendelse af transportbælte den 2. februar 2005) fremgår det ikke i hvilken forbindelse dette blev anvendt. Da anvendelsen er sket for at hindre undvigelse, går jeg dog ud fra at det er sket i forbindelse med transport uden for fængslet.

I 8 tilfælde fremgår det af rapporten at transportbælte blev anvendt under transport uden for institutionen. I 1 af disse tilfælde fremgår dette af rubrikken til supplerende bemærkninger i stedet for rubrikken om beskrivelse af episo-

den. I alle tilfældene er det noteret at transportbæltet blev anvendt for at hindre undvigelse.

I det sidste tilfælde – som er det tilfælde hvor der blev anvendt håndjern – blev håndjern anvendt under transport inden for institutionen (til isolationsafdelingen). Anvendelsen skete i dette tilfælde for at overvinde voldsom modstand.

7.1.4. Begrundelse

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om bl.a. begrundelsen for anvendelsen af håndjern.

Som nævnt i rapporten vedrørende inspektionen af fængslet i 1994 har ombudsmanden tidligere henstillet til direktoratet at indskærpe at der skal foretages udførligt notat om begrundelsen for anvendelse af håndjern. Dette har direktoratet gjort.

Som det fremgår af pkt. 7.1.3., skal der foretages en konkret vurdering af om der skønnes at foreligge undvigelsesrisiko. I vejledningen er angivet nogle af de momenter der skal lægges vægt på ved denne vurdering. Det drejer sig bl.a. om dommens længde, oplysninger fra politiet, oplysninger om den indsattes adfærd, baggrunden for transporten og oplysninger om tidligere indsættelsesforløb.

I alle tilfælde er der givet en begrundelse for anvendelsen af håndjern/transportbælte. I sagerne om transport uden for fængslet er det således ikke kun angivet at anvendelsen af transportbæltet skete for at hindre undvigelse, men også hvorfor den pågældende blev anset for undvigelsestruet.

Jeg har således ingen bemærkninger i relation til begrundelserne i sagerne. Det tilføjes for en ordens skyld at jeg under dette punkt alene har vurderet om der er givet en udførlig begrundelse. Ved min gennemgang af håndjernsrap-

porterne er jeg således (som nævnt under pkt. 7) ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anvendelse af håndjern i de enkelte tilfælde. På baggrund af de angivne begrundelser har jeg dog ikke grundlag for at antage at betingelserne for anvendelse af håndjern (transportbælte) ikke skulle have været opfyldt i de enkelte tilfælde.

Til orientering for fængslet kan jeg oplyse at jeg i sagen vedrørende min inspektion den 11. november 2004 af Arrestafdelingen i Statsfængslet i Vridsløselille bad direktoratet om at overveje om der var grundlag for at tilføje et yderligere punkt på blanketten til angivelse af begrundelsen for anvendelse af håndjern. Jeg henviste til at det ved inspektioner gennem de seneste år der har omfattet en gennemgang af håndjernsrapporter, er min erfaring at der ikke sjældent er en uklar begrundelse ved anvendelse af håndjern, og at det muligvis har sammenhæng med at blanketten ikke indeholder et særskilt punkt til angivelse af en begrundelse som derfor ofte må udledes af blandt andet punktet om beskrivelse af episoden (blankettens pkt. 3). Direktoratet oplyste i den anledning at der i modulet vedrørende håndjern i klientsystemet er et faneblad med titlen ”Anvendelsesgrund” hvor sagsbehandleren skal angive om der er tale om anvendelse af håndjern eller håndjernstransportbælte, den bestemmelse i straf fuldbyrdelsesloven der giver hjemmel til anvendelsen (ved hjælp af en valgliste) og begrundelsen for anvendelsen som skal beskrives i et skrivefelt med titlen ”beskrivelse af anvendelsesgrunden”. Direktoratet har anført at der i dette skrivefelt skal gives en beskrivelse af den episode der har ført til anvendelsen og dermed også begrundelsen for anvendelsen. Direktoratet har videre anført at der i skrivefeltet i den seneste version af klientsystemet er indføjet stikord med det formål at sikre at beskrivelsen af episoden opfylder kravene til en begrundelse for afgørelsen. Direktoratet mener derfor ikke at der er behov for at tilføje yderligere felter i håndjernsmodulet.

I min opfølgingsrapport vedrørende denne inspektion tilkendegav jeg herefter at jeg ved min gennemgang af rapporter om anvendelse af håndjern i forbindel-

se med fremtidige inspektioner vil have opmærksomheden henledt på om der i fornødent omfang angives en begrundelse for anvendelse af håndjern. Det er som nævnt sket i de rapporter som jeg har modtaget fra Statsfængslet i Ringe. Dog er det ikke angivet hvilken bestemmelse i straffuldbyrdsloven som anvendelsen er sket efter.

Jeg går ud fra at fængslet vil være opmærksomt på at anføre dette fremover.

7.1.5. Magtanvendelse

Efter straffuldbyrdslovens § 65, stk. 3, skal håndjern anvendes så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der blev kun anvendt magt i forbindelse med brugen af håndjern i det tilfælde hvor det skete for at overvinde voldsom modstand (flytningen til isolationsafdelingen). Magten bestod i dette tilfælde i ”Arm på ryg og benlås”.

7.1.6. Kompetence mv.

Det er institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, der har kompetencen til at træffe beslutning om anvendelse af håndjern (bekendtgørelsens § 2, stk. 1). Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer vedkommendes afgørelse, træffes beslutningen dog af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde (bestemmelsens stk. 2). I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passerede (bestemmelsens 2. pkt.). Rapporten skal indeholde oplysning om denne underretning, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, sidste punkt.

Det fremgår ikke af den regelsamling eller det materiale som jeg i øvrigt har modtaget fra fængslet, om fængslet har fastsat interne retningslinjer om delegation af kompetence i forbindelse med anvendelse af sikringsmidler (jf. pkt. 10 i vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner, hvorefter de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være fastsat udtrykkeligt i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil).

Jeg anmoder fængslet om at oplyse om der er fastsat sådanne regler og i givet fald sende mig en kopi heraf.

I 1 tilfælde er beslutningen om anvendelse af håndjern truffet af en afdelingsleder, og i de øvrige tilfælde af en overvagtimester.

I 8 tilfælde er der notat om at der er givet underretning. I 7 tilfælde er underretning givet til en afdelingsleder. Et af de 7 tilfælde er det tilfælde hvor beslutningen om anvendelsen er truffet af en (anden) afdelingsleder. I det sidste tilfælde er underretning givet til en overvagtimester – den samme som traf afgørelsen i sagen. Anvendelsen af transportbælte skete den 12. december 2005, kl. 12.00 og underretning blev givet samme dag kl. 13.30 – samtidig med at anvendelsen af bæltet ophørte. Jeg går ud fra at der er tale om orientering om ophøret af anvendelsen.

Også i de øvrige tilfælde er underretning givet efter anvendelsen – og i det fleste tilfælde først efter at anvendelsen er ophørt.

Jeg går ud fra at de overvagtimestre og den afdelingsleder der har truffet beslutningen om anvendelse af håndjern, er bemyndiget til at træffe afgørelse om anvendelse af håndjern. For så vidt angår de tilfælde hvor der var tale om transport uden for fængslet, går jeg endvidere ud fra at de pågældende har forhåndsgodkendt anvendelsen af håndjern, og at den underretning der er givet i

disse tilfælde, således ikke er sket efter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 2, stk. 2, 2. pkt., men til almindelig orientering. Det er som det fremgår af denne bestemmelse, kun hvis man ikke kan afvente en beslutning fra en kompetent person, at beslutningen kan træffes af en anden med pligt til efterfølgende underretning af en kompetent person.

For så vidt angår det tilfælde hvor anvendelsen af håndjern skete for at overvinde voldsom modstand, er afgørelsen truffet af en overvagtimester der er nævnt blandt medarbejdere der deltog i eller var vidne til anvendelsen. Denne overvagtimester traf afgørelse også i flere af de andre tilfælde, og som nævnt lægger jeg til grund at han er bemyndiget til at træffe afgørelse om anvendelse af håndjern. Jeg går derfor ud fra at der heller ikke i dette tilfælde var tale om underretning efter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 2, stk. 2, 2. pkt.

Jeg anmoder fængslet om at oplyse hvorvidt mine antagelser er korrekte. Medmindre der er fremsat regler hvoraf det fremgår hvem der er bemyndiget til at træffe beslutning om anvendelse af håndjern, beder jeg tillige fængslet om at oplyse nærmere herom.

De to overvagtimestre der traf afgørelsen om anvendelse af transportbælte i de 2 tilfælde hvor rubrikken om underretning ikke er udfyldt, har ikke truffet afgørelse i nogen af de andre tilfælde, men jeg går ud fra at de også er bemyndiget til at træffe afgørelse i disse sager.

Hvis den manglende udfyldelse af rubrikken om underretning i disse 2 tilfælde skyldes at der ikke er givet underretning, går jeg derfor ud fra det er en fejl (i henhold til den interne underretningsprocedure). Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det er korrekt antaget.

Den underretning der gives efter bekendtgørelsens § 2, stk. 2, skal som nævnt i bestemmelsen ske "hurtigst muligt" efter anvendelsen. Idet jeg umiddelbart lægger til grund at der ikke var tale om underretning efter denne bestemmelse i noget tilfælde, er bestemmelsen ikke relevant for de foreliggende sager. Jeg har noteret mig at der i det tilfælde hvor anvendelsen skete for at overvinde voldsom modtand, blev givet underretning 15 minutter efter at anvendelsen blev påbegyndt (og før den blev afsluttet). I 1 tilfælde blev underretning som tidligere nævnt givet samtidig med at anvendelsen ophørte. I alle de øvrige tilfælde er underretning givet efter ophøret (mellem 5 minutter og to timer efter ophøret).

Rubrikken til ledelsens eventuelle bemærkninger er ikke udfyldt i noget tilfælde, og ingen af rapporterne ses således efterfølgende at have været gennemgået af ledelsen. Ca. halvdelen af de (i alt 15) rapporter der blev gennemgået efter inspektionen i 1994, havde været gennemset af inspektøren, og alle rapporter på nær to af en overvagtimester.

Af ovennævnte vejledning om delegation fremgår det at de lokale regler også bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser.

Jeg anmoder om oplysning om ledelsens tilsyn med området for anvendelse af håndjern.

7.1.7. Lægetilsyn

Efter lovens § 65, stk. 3, 2. pkt., skal der gennemføres lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp. Rapporten skal indeholde oplysning om institutionens overvejelser vedrørende lægetilsyn, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, sidste punkt.

Der er i alle tilfælde notat vedrørende institutionens overvejelser med hensyn til lægetilsyn. I intet tilfælde er lægetilsyn skønnet nødvendigt. I 1 tilfælde fremgår det at den indsatte ikke ønskede at blive tilset af læge (så den indsatte synes at være blevet tilbudt lægetilsyn selv om sådant tilsyn ikke skønnes nødvendigt). I det tilfælde hvor anvendelsen af håndjern skete for at overvinde voldsom modstand, blev den indsatte tilset af en sygeplejerske 5 minutter efter at anvendelsen ophørte. Anvendelsen varede i alt 1 time og 10 minutter. Det fremgår ikke om tilkald af sygeplejerske skete for at vurdere behovet for lægetilsyn. Hvis personalet er i tvivl om hvorvidt der bør ske lægetilsyn, kan sygeplejerske tilkaldes til vurdering af dette spørgsmål.

7.1.8. Ophør og varighed

Efter bekendtgørelsens § 13 skal rapporten indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af håndjern er ophørt. Der er ikke i øvrigt regler om hvornår anvendelsen skal bringes til ophør, men håndjern må naturligvis ikke anvendes i længere tid end betingelserne herfor i lovens § 65, stk. 1, er opfyldte.

Der er notat i alle tilfælde om anvendelsestidspunktet og ophørstidspunktet for anvendelsen af håndjern/transportbælte der som tidligere nævnt i 9 tilfælde skete i forbindelse med transport uden for institutionen. Varigheden af anvendelsen af håndjern fremgår således i alle tilfælde. I 2 tilfælde fremgår det at transportbæltet var taget af i en periode i forbindelse med henholdsvis fremstilling i retten og undersøgelse på sygehus, og i yderligere 1 tilfælde blev bæltet løsnet fra håndled i forbindelse med selve behandlingen på sygehuset. I alle 3 tilfælde fremgår det udtrykkeligt i hvilket tidsrum bæltet var taget af/løsnet.

Jeg har ingen bemærkninger til disse sager.

I 1 af de øvrige tilfælde blev transportbælte påsat kl. 08.15, i forbindelse med transport til Flygtningenævnet hvor spørgsmålet om udvisning skulle afgøres endeligt, og taget af igen kl. 14.32. Det fremgår ikke om bæltet var taget af eller løsnet under selve fremstillingen i nævnet.

Jeg anmoder om oplysning herom.

De øvrige anvendelser varede mellem 30 minutter og ca. 1½ time.

Jeg har ikke grundlag for at antage at anvendelsen i disse tilfælde har strakt sig ud over den periode hvor betingelserne for anvendelsen var opfyldte.

7.1.9. Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 13 skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2.

Den elektroniske blanket indeholder en standardtekst i forbindelse med hvilken det skal angives hvem der har vejledt den indsatte om muligheden for at klage til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, og hvornår fristen for at indgive klage udløber. Der er i alle tilfælde sket udfyldelse heraf. Det fremgår tillige hvornår denne vejledning er givet (hvilket i 2 tilfælde er sket før ophøret af anvendelsen og i de øvrige tilfælde samtidig med eller efter dette tidspunkt).

7.2. Magtanvendelse

7.2.1. Indledning

De 9 rapporter som jeg har modtaget om magtanvendelse, omhandler episoder som fandt sted i perioden 16. februar 2005 til og med 12. november 2005, dvs. en periode på knap ni måneder. 2 af rapporterne er fra samme dag og er udfærdiget på baggrund af en episode hvor en indsat udøvede vold mod en medindsat.

Statsfængslet i Ringe er som tidligere nævnt ikke anført særskilt i kriminalforsorgens statistik. De lukkede fængsler havde tilsammen i alt 68 episoder af anvendelse af magt i 2004.

Jeg beder direktoratet om at oplyse i hvor mange tilfælde Statsfængslet i Ringe anvendte magt i henholdsvis 2004 og 2005.

7.2.2. Retsgrundlag

Reglerne om magtanvendelse findes i straffuldbyrdeleslovens § 62 og bekendtgørelse nr. 382 af 17. maj 2001 om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse (magtanvendelsesbekendtgørelsen). Hertil knytter sig skrivelse nr. 87 af 16. maj 2001 om magtanvendelsesbekendtgørelsen.

7.2.3. Betingelser

Betingelserne for at anvende magt er angivet i lovens § 62, stk. 1. Efter denne bestemmelse kan magt anvendes hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold, overvinde voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 1), for at hindre undvigelse eller standse undvegne (nr. 2) eller for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning når øjeblikkelig gennemførelse af denne er nødvendig, og den indsatte afviser eller undlader at følge personalets anvisninger herom (nr. 3). Lige som ved anvendelse af håndjern må magtanvendelse dog efter stk. 3, ikke gennemføres hvis det efter indgrebets

formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

I 5 tilfælde skete anvendelsen efter nr. 1 (og i alle tilfælde for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand). I de andre tilfælde skete anvendelsen efter nr. 3 (for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning).

Magtanvendelse kan efter § 62, stk. 2, ske ved greb, skjold, stav og tåregas. Magtanvendelsen blev i alle tilfælde udøvet ved greb, i 1 tilfælde tillige ved benlås.

7.2.4. Begrundelse mv.

I alle tilfælde er der i form af beskrivelsen i rapporterne om episoden der førte til magtanvendelse, givet en begrundelse for at magtanvendelsen blev anset for nødvendig.

Magtanvendelse må, som angivet i straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 3, ikke gennemføres hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. Andre lempeligere midler skal således have været forsøgt eller anses for åbenbart utilstrækkelige. I de elektroniske blanketter er en rubrik/et faneblad til angivelse af om magten har været forsøgt afværget. I alle tilfælde på nær 1 er denne rubrik udfyldt, og det fremgår af rapporterne at magtanvendelsen har været forsøgt afværget ved samtale. Da magtanvendelsen i det tilfælde hvor rubrikken ikke er udfyldt, skete i forbindelse med en indsats overfald på en medindsat, går jeg ud fra at det ikke har været muligt (og dermed ikke forsøgt) at afværge magtanvendelsen i dette tilfælde.

Hvis det ikke har været forsøgt eller ikke har været muligt at afværge en magtanvendelse, bør dette efter min opfattelse fremgå af rapporten, eventuelt blot ved angivelse af et minus i feltet hertil.

7.2.5. Kompetence mv.

Kompetencen til at træffe beslutning om anvendelse af magt ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges hertil (bekendtgørelsens § 8). Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer vedkommendes afgørelse, træffes beslutningen dog af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenestoområde (bestemmelsens stk. 2). I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passerede (bestemmelsens 2. pkt.).

Det fremgår ikke om Statsfængslet i Ringe har udarbejdet interne kompetence-regler.

Jeg anmoder om oplysning herom og hvis der foreligger sådanne regler, kopi heraf.

Beslutning om magtanvendelse blev i alle tilfælde på nær 1 truffet af en fængselsfunktionær. I det sidste tilfælde blev beslutningen truffet af en overvagtmaster som deltog i eller var vidne til episoden.

I alle tilfælde på nær det tilfælde hvor beslutningen om magtanvendelse blev truffet af en overvagtmaster, er der notat om at der er sket underretning, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2, 2. pkt. Underretning er givet til enten en afdelingsleder eller en overvagtmaster, herunder den overvagtmaster der traf beslutningen i det ene tilfælde. Jeg går således ud fra at denne overvagtmaster og de (to) øvrige overvagtmaster samt de (to) afdelingsledere som der er givet underretning til, er bemyndiget til at træffe beslutning om anvendelse af magt.

Medmindre det fremgår af interne regler, beder jeg dog fængslet om at oplyse om det er korrekt antaget, og hvem der i øvrigt måtte være bemyndiget til at træffe beslutning – og dermed modtage underretning – om anvendelse af magt.

Underretning efter § 8, stk. 2, skal som anført gives "så hurtigt som muligt" efter anvendelsen. Underretning om magtanvendelsen er i 2 af de 8 tilfælde sket samtidig med anvendelsen hvilket jeg forstår som umiddelbart efter anvendelsen. I 2 tilfælde blev underretning givet 5 minutter efter anvendelsen og i 3 tilfælde 10 minutter efter anvendelsen. I det sidste tilfælde blev underretning givet 15 minutter efter anvendelsen.

Jeg har ingen bemærkninger til tidspunkterne for underretning i sagerne.

Kun i 1 tilfælde er rubrikken til ledelsens eventuelle bemærkninger udfyldt. Der er tale om et notat fra en fængselsfunktionær om at den indsatte efter aftale med afdelingslederen forhørscelebringes. Jeg går ud fra at det er sket i forbindelse med underretningen af den pågældende afdelingsleder. Der ses ikke at være tale om at afdelingslederen har gennemset rapporten.

Jeg anmoder om oplysning om ledelsens tilsyn med området for anvendelse af magt.

7.2.6. Lægetilsyn

Efter straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 4, 2. pkt., skal der gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse hvis der er mistanke om sygdom, herunder tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelse af magt, eller i tilfælde hvor den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

I 1 tilfælde er der (i rubrikken om tilkald af læge) notat om at der er sket tilkald af læge den 12. november 2005, kl. 10.15. Magtanvendelsen fandt sted denne

dag kl. 21.45. Jeg går ud fra at der i rubrikken om lægetilkald rettelig skulle have stået kl. 22.15, og at tilkaldet således fandt sted på dette tidspunkt. Lægetilsyn (ved en vagtlæge) fandt ifølge rapporten sted den 13. november 2005, kl. 00.30. Der er notat om at lægen intet havde at bemærke, og at indsatte kunne bevæge sin højre arm uden problemer. Der er endvidere notat om at en funktionær (forinden) havde talt med en anden læge. Jeg går ud fra at det i forbindelse med denne samtale blev besluttet at tilkalde en vagtlæge til tilsyn med den indsatte.

I ingen af de øvrige tilfælde er rubrikken om lægetilkald (eller lægetilsyn) udfyldt, men det fremgår af rubrikken om lægens bemærkninger i 2 af rapporterne at den indsatte blev tilbudt lægetilsyn, men ikke ønskede det. I yderligere 1 tilfælde fremgår det af denne rubrik at fængselssygeplejersken var orienteret og ville tilse den indsatte snarest muligt, men der er ikke notat om et sådant tilsyn.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der var et sådan tilsyn, og om der er gjort notat herom andet sted. Jeg anmoder endvidere om oplysning om baggrunden for at sygeplejersken blev orienteret, herunder om det skyldes at der efter personalets opfattelse var behov for lægetilsyn, eller for at sygeplejersken kunne vurdere dette.

Jeg kan i den forbindelse oplyse at ombudsmanden tidligere har udtalt at tilsyn ved sygeplejerske ikke kan erstatte lægetilsyn som sker på grundlag af bestemmelser om lægetilsyn (herunder hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp). Jeg henviser bl.a. til Folketingets Ombudsmands beretning for 1996, s. 391 og 393, og til beretningen for 1998, s. 706 for så vidt angår inspektion af Anstalten ved Herstedvester. Hvis personalet i et konkret tilfælde er i tvivl om hvorvidt der er behov for lægetilsyn, kan sygeplejerske som nævnt under pkt. 7.1.7., tilkaldes med henblik på at vurdere om der er behov for lægetilsyn.

Alle rubrikker i de anvendte (elektroniske) blanketter bør udfyldes. Selv om der ikke i magtanvendelsesbekendtgørelsen er en bestemmelse svarende til § 13, stk. 1, sidste pkt., i sikringsmiddelbekendtgørelsen hvorefter der skal ske notat om de overvejelser der har fundet sted med hensyn til lægetilsyn, bør det således i alle tilfælde fremgå at dette spørgsmål har været overvejet. Jeg går derfor ud fra at fængslet fremover vil være opmærksomt på at udfylde rubrikken om lægetilkald, eventuelt blot ved angivelse af et minus når lægetilsyn ikke er skønnet nødvendigt.

7.2.7. Klagevejledning

Der er ikke i magtanvendelsesbekendtgørelsen en bestemmelse svarende til § 13 i bekendtgørelsen om anvendelse af sikringsmidler hvorefter rapporten skal indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og om hvornår fristen for at indgive klage udløber. Der er imidlertid i de anvendte blanketter til brug ved magtanvendelse (lige som i håndjærnsblanketterne) fortrykte rubrikker til oplysning herom.

Rubrikken om klagevejledning er udfyldt i alle tilfælde på nær 1, og ifølge det fortrykte i den elektroniske blanket har klagevejledningen omfattet oplysning om klagefristen i straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Det ene tilfælde hvor der ikke er notat om klagevejledning, anser jeg som et enkeltstående tilfælde (hvor der enten ikke er givet klagevejledning eller ikke er gjort notat herom).

7.3. Udelukkelse fra fællesskab

7.3.1. Indledning

De 10 rapporter som jeg har modtaget om udelukkelse fra fællesskab, omhandler udelukkelse der fandt sted i perioden 31. januar 2005 til og med 29. september 2005, dvs. en periode på ca. otte måneder. 2 af rapporterne vedrører udelukkelse der fandt sted samtidig over for to indsatte på samme afdeling.

De rapporter som jeg har modtaget, er udskrifter fra klientsystemet fra det sagsbehandlingsmodul som findes heri til brug ved behandlingen af sager om udelukkelse fra fællesskab. Der er tale om udskrift af det notat der er beregnet til udlevering ”til klienten”. Under inspektionen blev det aftalt at jeg i første omgang alene modtog disse notater. Det blev i den forbindelse nævnt at der kan ligge flere underliggende rapporter til grund for de enkelte anbringelser som ligger på sagerne vedrørende de enkelte indsatte (og ikke indskrives i det nævnte notat i klientsystemet).

Jeg er bekendt med at der i klientsystemet tillige findes et modul ”til sagen”. Dette modul skal benyttes til udfærdigelse af det notat som skal udfærdiges efter § 5, stk. 4 og 5, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab, jf. pkt. 7.3.4. og 7.3.5.

Jeg anmoder om udskrifter også af disse notater i de sager som jeg har modtaget. Idet jeg går ud fra at det heraf fremgår hvilke rapporter der ligger til grund for afgørelsen i det enkelte tilfælde, beder jeg (nu) tillige om kopi af disse rapporter.

Statsfængslet i Ringe er som tidligere nævnt ikke anført særskilt i kriminalforsorgens statistik. De lukkede fængsler havde tilsammen i alt 224 (tvangsmæssige) udelukkelser fra fællesskab i 2004. Ved inspektionen i 1994 noterede ombudsmanden sig at Statsfængslet i Ringe havde relativt mange tvungne en-rumsanbringelser i sammenligning med de øvrige lukkede fængsler, men ombudsmanden gik ud fra at det skulle ses i sammenhæng med det unge klientel i dette fængsel.

Jeg beder direktoratet om at oplyse hvor mange udelukkelser fra fællesskab Statsfængslet i Ringe havde i henholdsvis 2004 og 2005.

Det er i de enkelte udskrifter anført om der er tale om udelukkelse fra fællesskab med eller uden mulighed for samvær med medindsatte. I halvdelen af tilfældene er udelukkelsen sket med et sådant samvær.

Jeg anmoder fængslet om at oplyse hvad det nærmere indebærer.

7.3.2. Retsgrundlag

Reglerne om udelukkelse fra fællesskab af indsatte i kriminalforsorgens institutioner findes i straffuldbyrdslovens § 63 og i den allerede nævnte bekendtgørelse om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse (bekendtgørelsen nr. 673 af 9. juli 2003). Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 84 af samme dag.

7.3.3. Betingelser

Betingelserne for tvangsmæssigt at udelukke en indsat fra fællesskab er angivet i straffuldbyrdslovens § 63, stk. 1. Efter denne bestemmelse kan udelukkelse ske hvis det er nødvendigt for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd (nr. 1), for at gennemføre foranstaltninger der er nødvendige af sikkerhedshensyn eller påkrævet for at gennemføre en almindelig sundhedskontrol eller forbygge smittefare (nr. 2) eller fordi den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte (nr. 3). Hvis der er grund til at antage at betingelserne for udelukkelse er opfyldt, kan institutionen midlertidigt udelukke en indsat fra fællesskab mens spørgsmålet om udelukkelse behandles, jf. stk. 2. Lige som ved anvendelse af håndjern og magt må udelukkelse fra fællesskab ikke foretages hvis udelukkelsen efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 5.

I 3 tilfælde skete anvendelsen efter både nr. 1 og nr. 3, og i de resterende tilfælde (udelukkende) efter nr. 3. Anvendelsen efter nr. 1 skete i 2 tilfælde for at forebygge voldsom adfærd og i det sidste tilfælde for at hindre strafbar virksomhed. Anvendelsen efter nr. 3 skete i alle tilfælde under henvisning til at fortsat ophold i fællesskab blev anset for uforsvarligt. Det fremgår ikke af notatet om det skyldtes grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd.

7.3.4. Sagsbehandlingsregler

§ 5 i bekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 5. Inden der træffes afgørelse om udelukkelse fra fællesskab, jf. straffuldbydelseslovens § 63, skal den indsatte gøres bekendt med adgangen til at lade sig bistå og have lejlighed til at udtale sig.

Stk. 2. Afgørelsen træffes på grundlag af de foreliggende oplysninger. Institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, afgør, om det af hensyn til klarlæggelse af sagens omstændigheder er påkrævet at indhente yderligere oplysninger eller foretage afhøring af personale eller indsatte. Foretages der afhøringer, skal den afhørte have lejlighed til at godkende referatet af sin forklaring, og det skal fremgå af referatet af afhøringen, om godkendelse er sket.

Stk. 3. Afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Der skal gøres notat om den truffe afgørelse. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren,
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbydelseslovens § 111, stk. 2, og
- 7) oplysning om, at den indsatte er orienteret om hvilke retsregler, afgørelsen er truffet i henhold til, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 3, 1. pkt., jf. § 24, stk. 1, 1. pkt.

Stk. 5. Notatet skal herudover indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om på hvilket grundlag, afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre. Notatet skal indeholde en begrundelse for afgørelsen. Begrun-

delsen skal indeholde en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå.”

7.3.5. Parthøring og begrundelse

Ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven skete der en afskæring af retten til partsaktindsigt i visse sagstyper, herunder sager om udelukkelse fra fællesskab. Det indebærer at der ikke (længere) skal ske partshøring i (rene) sager om udelukkelse fra fællesskab inden der træffes afgørelse i sagen, men den indsatte har dog stadig ret til at udtale sig, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1. Der er således ikke (længere) pligt til at afholde forhør i disse sager.

Ved meddelelse af afgørelsen i sagen skal den indsatte endvidere alene orienteres om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter, jf. udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 7. En (eventuel efterfølgende) skriftlig begrundelse til den indsatte skal også alene indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter. Det notat der skal udfærdiges i sagen i medfør af bekendtgørelsens § 5, skal dog indeholde en nærmere begrundelse, jf. § 5, stk. 5, men den indsatte har ikke ret til at få kopi heraf. Der foreligger derfor (som nævnt) to forskellige moduler i klientsystemet til notater om udelukkelse fra fællesskab.

Da jeg alene har modtaget udskrift af det notat der er beregnet til den indsatte, er det ikke muligt – før jeg har modtaget notatet ”til sagen” – at tage stilling til om fængslet fuldt ud har overholdt bestemmelserne i bekendtgørelsens § 5. Jeg er opmærksom på at dette notat indeholder oplysninger som den indsatte ikke har ret til at se, og sådanne oplysninger vil derfor heller ikke blive gengivet i opfølgingsrapporten.

Reglerne om afskæring af aktindsigt mv. er ikke til hinder for at der efter omstændighederne gives meroffentlighed og en nærmere begrundelse hvis hverken private eller offentlige interesser taler imod dette, jf. forarbejderne til loven og pkt. 7, 5. afsnit, i vejledningen til bekendtgørelsen.

Reglerne om afskæring af aktindsigt mv. kan ikke anvendes i ”blandede sager”, dvs. sager hvor der samtidig træffes andre afgørelser end udelukkelse fra fællesskab (medmindre der alene er tale om afgørelser som også er omfattet af forvaltningslovens § 9, stk. 4, fx overførsel). Direktoratet har tidligere oplyst at det ikke er muligt at opbygge modulerne i klientsystemet således at der tages højde for at sagerne skifter karakter under behandlingen. Hvis en forhørsleder i forbindelse med en sag om udelukkelse fra fællesskab mener at sagen bør afsluttes med en disciplinærstraf, bør der derfor afholdes et forhør efter forhørsmodulet.

Jeg kan ikke af de udskrifter som jeg har modtaget, se om der skulle være truffet andre afgørelser end udelukkelse fra fællesskab. På det foreliggende grundlag lægger jeg til grund at det ikke er tilfældet.

Det fremgår af udskrifterne at de indsatte er orienteret om adgangen til at lade sig bistå af andre (med de begrænsninger der følger af forvaltningslovens § 8, stk. 2), og at udtale sig inden der træffes afgørelse, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1. I 4 af udskrifterne er der en gengivelse af den indsattes (og i et tilfælde tillige to medindsattes) forklaring(er). I yderligere 1 tilfælde fremgår det at den indsatte ikke ønskede at udtale sig. I yderligere 1 tilfælde er under overskriften ”**Indsattes forklaring**” anført ”Intet” hvilket jeg umiddelbart ligeledes forstår sådan at den indsatte ikke ønskede at udtale sig. I de øvrige tilfælde er ikke angivet noget i denne rubrik.

Idet jeg forstår det på samme måde, lægger jeg til grund at den indsatte i alle tilfælde har haft lejlighed til at udtale sig. I et vist omfang ses den indsatte og-

så at være gjort bekendt med de oplysninger der ligger til grund for afgørelsen (partshøring).

Efter min opfattelse vil det være hensigtsmæssigt i alle tilfælde hvor en indsat ikke ønsker at udtale sig, udtrykkeligt at angive dette som det er sket i et tilfælde.

Det tilføjes at jeg går ud fra at Statsfængslet i Ringe er fuldt ud klar over de forskellige regler der gælder ved behandlingen af "rene" sager som er omfattet af forvaltningslovens § 9, stk. 4, herunder sager om udelukkelse fra fællesskab, og "blandede" sager.

Som nævnt skal der efter § 5 i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab udfærdiges et notat om afgørelsen i sagen, og dette notat skal bl.a. indeholde en nærmere begrundelse for afgørelsen, jf. § 5, stk. 5. Begrundelsen skal bl.a. indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter, og angive de hovedhensyn der har været bestemmende for skønnet.

Når jeg har modtaget udskrifterne "til sagen", vil jeg tage stilling til om denne bestemmelse har været overholdt i sagerne. Jeg vil som ovenfor nævnt ikke gengive oplysninger herfra som den indsatte ikke har ret til at få oplyst.

De indsatte skal som nævnt (alene) orienteres om de retsregler som afgørelsen er truffet efter. Dette er angivet i alle tilfælde ved en henvisning til de(n) bestemmelse(r) i straffuldbyrdsloven som udelukkelsen fra fællesskab er sket efter.

7.3.6. Kompetence mv.

Kompetencen til at træffe beslutning om udelukkelse fra fællesskab ligger hos institutionens leder, eller den der bemyndiges hertil (lovens § 63, stk. 1).

Det fremgår ikke om Statsfængslet i Ringe har udarbejdet skriftlige regler om delegation af kompetencen til at træffe beslutning om udelukkelse fra fællesskab (og ophør heraf), men statsfængslet har i brevet af 15. juni 2006 oplyst om kompetenceforholdene, jf. nedenfor.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der foreligger skriftlige regler, og i givet fald kopi heraf.

Det er noteret at beslutning om udelukkelse fra fællesskab i alle tilfælde blev truffet af en overvagtmaster. Det er desuden noteret at beslutning om ophør i de fleste tilfælde er truffet af en overassistent. Statsfængslet i Ringe har dog i brevet af 15. juni 2006 oplyst at beslutning om udelukkelse fra fællesskab altid træffes af en afdelingsleder i samråd med fængselsinspektøren. Når det fremstår som om at det er henholdsvis en overvagtmaster eller en overassistent der har truffet beslutningen, dækker dette dels over forkerte stillingsbetegnelser, dels over hvem der har registreret oplysningen i edb-systemet, og dels over at fængslet er blevet opmærksomt på at anbringelse på egen stue efter straffuldbyrdslovens § 64 fejlagtigt er registreret som udelukkelse fra fællesskab. Fængslet har oplyst at der er rettet op på disse forhold.

Jeg har noteret mig det oplyste om hvem der har kompetence til at træffe beslutning om udelukkelse fra fællesskab og – så vidt jeg forstår – tillige ophør heraf. Jeg anmoder fængslet om at oplyse på hvilken måde der er rettet op på de nævnte forhold.

7.3.7. Klagevejledning

Det fremgår af bekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 5 og 6, at notatet skal indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og om hvornår fristen for at indgive klage udløber. Sagsbehandlingsmodulets notat til udlevering til de indsatte indeholder en fortrykt tekst med klagevejledning. Det skal ikke som ved anvendelse af håndjern og magt (aktivt) angives hvem der har vejledt den indsatte om klageadgangen, men notatet er som nævnt beregnet til udlevering til den indsatte. Det skal heller ikke angives om/at der er sket en sådan udlevering.

Jeg går ud fra at de indsatte i alle tilfælde har fået klagevejledning (fx ved udlevering af notatet).

7.3.8. Ophør og ugentlige overvejelser mv.

Udelukkelse fra fællesskab er en fremadrettet foranstaltning der straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. lovens § 63, stk. 7, 1. pkt. Efter bestemmelsens 2. pkt. skal institutionen mindst én gang om ugen overveje spørgsmålet om helt eller delvist at bringe udelukkelsen fra fællesskab til ophør.

Når udelukkelse fra fællesskab bringes til ophør, skal der gøres notat om dato og klokkeslæt for ophøret, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 1. Det er sket i alle tilfælde.

Efter bekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal der (endvidere) gøres notat om institutionens overvejelser efter straffuldbyrdslovens § 63, stk. 7, 2. pkt., om helt eller delvist at bringe udelukkelsen til ophør, herunder om dato og klokkeslæt for overvejelserne.

Det fremgår af udskrifterne at udelukkelsen fra fællesskab i 2 tilfælde varede henholdsvis 13 og 28 dage. Det drejer sig om udelukkelse der fandt sted henholdsvis den 5. juli 2005 og 5. september 2005. I de øvrige tilfælde varede udelukkelsen mellem ½ time og 5 dage. Det fremgår endvidere at de indsatte (i alle tilfælde) ved selve udelukkelsen er orienteret om at der foretages ugentlige overvejelser.

Jeg går ud fra at notat om ugentlige overvejelser føres i det notat der udfærdiges "til sagen", og at jeg således vil modtage de notater der er udfærdiget om de ugentlige overvejelser i de 2 nævnte tilfælde, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2, i forbindelse med min anmodning om notaterne til sagen.

Indsatte der har været udelukket fra fællesskab i mere end 14 dage skal efter bekendtgørelsens § 6 vejledes udførligt om de særlige rettigheder der tilkommer dem efter denne bestemmelse og bekendtgørelsens § 7.

Medmindre det fremgår af det notat som jeg nu har anmodet om for så vidt angår det tilfælde hvor udelukkelsen varede i 28 dage (den 5. september 2005), anmoder jeg om oplysning om hvorvidt der er sket en sådan vejledning i dette tilfælde.

Dette tilfælde er (i øvrigt) et af de tilfælde hvor der tale om udelukkelse med samvær. Medmindre det fremgår af fængslets svar på mit generelle spørgsmål ovenfor om hvad det betyder, anmoder jeg fængslet om i dette konkrete tilfælde at uddybe hvad det indebar for den indsatte at udelukkelsen var med samvær.

7.4. Disciplinærsager

7.4.1. Indledning

De 10 disciplinærsager som jeg har modtaget, er alle kopi af udskrifter fra forhørsprotokollen i klientsystemets forhørsmodul (jf. disciplinærstrafbekendtgø-

relsens § 7). Jeg har tillige modtaget kopi af de underliggende rapporter i 9 af de 10 sager. I 1 tilfælde (det tilfælde hvor jeg ikke har modtaget en underliggende rapport) er der tale om fastholdelse af et bødeforelæg.

Jeg går (således) ud fra at fængslet også har behandlet disciplinærsager efter proceduren i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, og jeg beder om kopi af udskrifter af de seneste 5 sager som fængslet har behandlet efter denne bestemmelse forud for den 16. januar 2006.

Jeg anmoder endvidere om kopi af det bødeforelæg der er udfærdiget i det ene tilfælde (allokeringsnummer 304/2006/0001).

Rapporterne omhandler forhør der er afholdt i perioden 10. december 2005 til og med 15. januar 2006, dvs. en periode på lidt over en måned. 2 af rapporterne vedrører forhør der er afholdt samme dag.

De lukkede fængsler anvendte tilsammen disciplinærstraf 2.638 gange i 2004. Ved inspektionen i 1994 noterede ombudsmanden sig at Statsfængslet i Ringe havde betydeligt færre disciplinærstraffe end de øvrige lukkede fængsler.

Jeg beder direktoratet om at oplyse hvor mange disciplinærstraffe Statsfængslet i Ringe havde i henholdsvis 2004 og 2005, og hvordan de var fordelt med hensyn til bøder og strafcelle (herunder betinget strafcelle).

7.4.2. Retsgrundlag

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67ff.). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne bestemmelser er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle

og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Direktoratet for Kriminalforsorgen har i tilknytning hertil udstedt en vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen).

7.4.3. Betingelser

Straffuldbyrdelseslovens § 67 indeholder en opremsning af i hvilke tilfælde en indsat kan ikendes en disciplinærstraf. Det kan ske ved overtrædelse af lovens § 32 (nr. 1), ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå (nr. 2), ved tilside-sættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1 (nr. 3), ved nægtelse af afgivelse af urinprøve efter § 60 a (nr. 4), ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning (nr. 5), ved overtrædelse af straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen (nr. 6), ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 7), og ved overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 8).

Af § 68 fremgår det at der som disciplinærstraf kan anvendes advarsel, bøde og strafcelle. Et disciplinært forhold kan dog også medføre andre reaktioner end en disciplinærstraf, fx tilbagekaldelse af udgangstilladelse, og sådanne andre reaktioner bør overvejes, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 11.

I 7 tilfælde er der i afgørelsen henvist til nr. 7 og i 2 af disse tilfælde tillige til nr. 8. I de øvrige tilfælde er der henvist til nr. 1, 4 og 8, jf. nærmere nedenfor.

5 af sagerne vedrørte (forskellige former for) udgangsmisbrug. 2 sager vedrørte fund af euforiserende stoffer (henholdsvis hash og en pille). Den ene af disse sager vedrørte tillige andre forhold (indtagelse af stoffer og bortkomst af stue-

nøgle). 1 sag vedrørte bortvisning og upassende sprogbrug, 1 sag vedrørte nægtelse af at afgive urinprøve og den sidste sag manglende efterkommelse af personalets anvisninger / upassende sprogbrug.

I 1 tilfælde udmundede disciplinærsagen i strafcelle i 7 dage hvoraf 3 dage blev gjort betinget. I 3 tilfælde udmundede disciplinærsagen i betinget strafcelle, og i 2 af disse tilfælde tillige i en bøde. 1 sag udmundede i en bøde, 3 sager i en advarsel, og de sidste 2 tilfælde i afkortning af udgang. I 3 af tilfældene skete der tillige tilbagekaldelse af udgang, og i 1 af disse tilfælde tillige afkortning i næste udgang. I 1 tilfælde blev den indsatte tillige pålagt at betale erstatning, og der skete desuden konfiskation.

7.4.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,

- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er med delt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

7.4.5. Parthøring og begrundelse

Der er i alle tilfælde en gengivelse af den indsattes forklaring i rapporten, og jeg lægger derfor til grund at der i alle tilfælde er sket partshøring, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 1. Det fremgår ikke på hvilken måde det er sket, men det kan som nævnt i disciplinærstrafvejledningens pkt. 6, ske ved oplæsning eller af udlevering af rapporter og de øvrige akter i sagen.

Som det fremgår af det citerede under pkt. 7.4.4., skal forhørsnotatet indeholde en begrundelse der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24, og af vejledningens pkt. 9 fremgår det mere præcist hvad notatet (begrundelsen) nærmere skal indeholde.

Klientsystemets forhørsprotokol indeholder et fast punkt med overskriften ”begrundelse”. Dette felt er udfyldt i alle tilfælde. I de fleste tilfælde er det angivet at der er tale om en normalreaktion, og punktet indeholder desuden i flere tilfælde oplysninger om særlige (formildende eller skærpende) omstændigheder der har haft betydning for udmålingen af den ikendte disciplinærstraf. Endelig indeholder punktet i en sag en vurdering af den indsattes forklaring og hensigt mv.

Jeg har noteret mig at de oplysninger som er nødvendige for at opfylde begrundelseskravet i forvaltningslovens § 24 i sagerne, er anført under andre punkter i forhørsprotokoludskrifterne.

Ombudsmanden har i forbindelse med gennemgang af sager om udelukkelse fra fællesskab i sagen om inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm spurgt direktoratet om anvendelsen af punktet ”begrundelse” i forhørsprotokollen. Ombudsmanden anførte herom bl.a. følgende i en opfølgingsrapport i sagen:

”Afsnittet ’Begrundelse’ var ikke udfyldt i noget tilfælde, herunder ved angivelse af hvorfor udelukkelse fra fællesskab blev anset for

'nødvendigt', jf. kravet herom i straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1. Jeg bad om direktoratets bemærkninger til den manglende udfyldelse af rapporten under overskriften 'Begrundelse', herunder oplysning om hvorvidt institutionerne er vejledt nærmere om brugen af den elektroniske forhørsdel.

Direktoratet har oplyst at der undervises i brugen af den elektroniske forhørsdel på kriminalforsorgens forhørslederkurser som er tre-dages internatkurser med en grundig gennemgang af både den teoretiske og praktiske del af et forhør. Der lægges i undervisningen megen vægt på at lære kursisterne at begrunde en disciplinærafgørelse korrekt, men erfaringsmæssigt er det et punkt der volder mange af kursisterne vanskeligheder. Udover tre-dages-kurserne blev der i efteråret 2002 afholdt en-dags kurser for forhørsledere der tidligere har gennemgået forhørslederkurser, men manglede erfaring med Klientsystemets forhørsdel.

Jeg har noteret mig det oplyste som jeg forstår således at der på de nævnte kurser også vejledes konkret i hvad der skal stå i feltet 'Begrundelse'."

Ombudsmanden foretog sig ikke videre i denne sag.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Herning den 25. januar 2006 har jeg i forlængelse heraf og med henvisning til min gennemgang af anvendelsen af feltet "begrundelse" i forhørsprotokollerne i denne sag bedt direktoratet om at oplyse nærmere om hvorledes feltet "begrundelse" efter direktoratets opfattelse konkret skal anvendes i disciplinærsager.

For så vidt angår hjemmelsangivelsen i sigtelsen og grundlaget for afgørelsen har fængslet i de 2 sager om besiddelse af euforiserende stoffer henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 7, jf. genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 1. Genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, vedrører nu – efter ikrafttrædelsen den 15. april 2005 af den nye genstandsbekendtgørelse (nr. 208 af 18. marts 2005) – spørgsmålet om vejledning af indsatte vedrørende salg mv. af genstande omfattet af bekendtgørelsens kapitel 3 om indsattes adgang til leje mv. af visse genstande. I den tidligere gældende genstandsbekendtgørelse var det i § 21, stk. 2, fastsat at indsatte kunne ikendes disciplinærstraf ved overtrædelse af bl.a. bekendtgørelsens § 2. Hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf

for overtrædelse af bekendtgørelsens § 2 findes i den nugældende bekendtgørelse i § 35, stk. 2.

Jeg går ud fra at fængslet i fremtiden vil være opmærksom på at henvide til den nugældende hjemmel for ikendelse af disciplinærstraf ved overtrædelse af genstandsbekendtgørelsens § 2.

I den ene af de 2 sager (allokeringsnummer 304/2006/0015) blev det anset for bevist at den indsatte havde været i besiddelse af en pille (alopam), jf. henvisningen til genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1. Det blev endvidere anset for bevist at den indsatte havde ”indtaget” euforiserende stoffer i fængslet, og at han havde haft nøgle til sin stue, men at den var bortkommet. Foruden henvisningen til straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 7, jf. genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 1, er der i sigtelsen og som hjemmel for afgørelsen henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 8 (overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder, når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf), ”jf. intern regelsamling”. Den indsatte blev i øvrigt efter straffuldbyrdelseslovens § 74, stk. 1, pålagt at betale erstatning på 60 kr.

Fængslets interne regler indeholder under afsnit VI, nr. 1, regler om disciplinærstraf, konfiskation og erstatning der er vedlagt et skema med en oversigt over normalreaktioner. I dette skema er bl.a. omtalt **indtagelse** af euforiserende stoffer i fængslet. Da genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, alene omhandler **besiddelse** af euforiserende stoffer, går jeg ud fra at det er disse regler der sigtes til ved henvisningen til straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 8, jf. ”intern regelsamling”.

Jeg henleder fængslets opmærksomhed på at ”indtagelse” af bl.a. euforiserende stoffer kan straffes disciplinært direkte efter straffuldbyrdelsesloven, jf. § 67, nr. 5 (der blev indsat ved lov nr. 445 af 9. juni 2004).

Efter min opfattelse er henvisningen til "intern regelsamling" (som også findes i andre sager) i øvrigt ikke tilstrækkelig præcis. Jeg henviser til disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, pind 4 og 5. Efter pind 4 skal det angives hvilke bestemmelser der anses for overtrådt, ved "præcis" angivelse af paragraf, stykke, nummer eller litra. (Det er videre anført at det ved indtagelse af euforiserende stoffer dog vil være tilstrækkeligt at henvise til loven om euforiserende stoffer, men da bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 5, indeholder både en beskrivelse af gerningsindholdet og hjemlen for ikendelse af straf for overtrædelse heraf, vil det (nu) være tilstrækkeligt at henvise til denne bestemmelse). Efter pind 5 skal hjemlen for reaktionen ligeledes være præcis.

Erstatningskravet er ikke nærmere præciseret. Jeg går ud fra at det omfatter den bortkomne nøgle, og at dette forhold ikke er indgået i grundlaget for den ikendte disciplinærstraf i sagen (7 dages strafcelle hvoraf de 3 dage blev gjort betinget).

Selv om der ikke er tvivl om at erstatningskravet sigter til den bortkomne nøgle, burde det efter min opfattelse udtrykkeligt have været angivet.

Den anden af de to sager med fund af euforiserende stoffer drejede sig (udelukkende) om fund af en klump hash.

Det havde i denne sag ikke været nødvendigt tillige at henvise til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 8, hvilket jeg dog også går ud fra skyldes en fejl idet der ikke er henvist til interne regler i dette tilfælde.

I 2 tilfælde udmundede disciplinærsagen som tidligere nævnt, i afkortning af næste udgang (på grund af for sen tilbagekomst fra udgang). Der er som grundlag for (sigtelsen og) afgørelsen henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7,

jf. udgangsbekendtgørelsens § 23, stk. 1, nr. 2, jf. samme bekendtgørelses § 11, nr. 2. For så vidt angår afgørelsen om afkortningen er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 38, stk. 3.

Efter udgangsbekendtgørelsens § 23, stk. 1, kan den indsatte ikendes disciplinærstraf for overtrædelse af bl.a. bekendtgørelsens § 11, jf. § 23, stk. 1, nr. 2, som fængslet har henvist til.

Da disciplinærsagen ikke udmundede i en disciplinærstraf der som tidligere nævnt alene kan bestå i advarsel, bøde eller (betinget) strafcelle, er det forkert at henvise til reglerne om disciplinærstraf i straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, og udgangsbekendtgørelsens § 23, stk. 1, nr. 2. Hjemlen til afkortning findes i udgangsbekendtgørelsens § 38, stk. 3, sidste pkt. som der også er henvist til.

Også i andre sager med udgangsmisbrug er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7 og udgangsbekendtgørelsens § 23, stk. 1, nr. 2, men i disse tilfælde udmundede disciplinærsagen i en disciplinærstraf (og tilbagekaldelse af udgang hvor der korrekt er henvist til straffuldbyrdelseslovens 49, nr. 1, jf. udgangsbekendtgørelsens § 22).

I yderligere 1 tilfælde er den indsatte straffet disciplinært efter straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 1, for overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 32 (manglende efterkommelse af personalets anvisninger). Den indsatte havde anvendt upassende sprogbrug og personalet havde bedt ham om at stoppe, og da den indsatte ikke ville det havde han fået at vide at han ville få en bøde for ikke at følge personalets anvisninger. Indsatte erkendte upassende sprogbrug. Under begrundelsen i afgørelsen er det anført at der er tale om fastholdelse af et bødeforelæg (som ikke er vedlagt) da indsatte erkender upassende sprogbrug.

Det er uklart for mig om disciplinærstraffen er ikendt for upassende sprogbrug eller for manglende efterkommelse af personalets anvisninger. Upassende sprogbrug er ikke omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 32, og kan derfor kun

straffes disciplinært hvis det i de interne regler er bestemt at det kan ske. I normalreaktionsskemaet der er bilag til fængslets interne regler om disciplinærstraf, er ”groft” upassende sprogbrug omtalt.

Hvis disciplinærstraffen (tillige) omfatter groft upassende sprogbrug, burde der (tillige) have været henvist til straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 8, jf. den (præcise) interne bestemmelse som hjemmelsgrundlag for ikendelse af disciplinærstraffen.

Begrundelsen skal også angive hvad der anses for bevist og ikke bevist, og hvad der i forbindelse med denne bevisbedømmelse er lagt vægt på, jf. vejledningens pkt. 9, pind 2 og 3. Klientsystemets forhørsprotokol indeholder således et fast punkt med overskriften ”bevisbedømmelse”. Dette er udfyldt i alle tilfælde.

I flere tilfælde har den indsatte (delvis) erkendt forholdet, og der er henvist hertil i punktet om bevisbedømmelsen. Indsattes erkendelse indebærer at nærmere bevisførelse ikke er fornøden, men der skal fortsat ske en bevisbedømmelse. Det er dog tilstrækkeligt at henvise til at den indsatte har erkendt forholdet.

I 1 tilfælde benægtede den indsatte at have udtalt sig som angivet i indberetningen (allokeringsnummer 304/2005/0511). I bevisbedømmelsen i sagen er det (alene) angivet at det ud fra rapportens ordlyd findes bevist at den indsatte har udtalt sig stærkt negativt og upassende. Forhørslederen har således tilsidesat den indsatte forklaring og lagt det der var anført i indberetningen, til grund.

Det skal som nævnt udtrykkeligt fremgå hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, og hvis den indsattes forklaring er tilsidesat, må det derfor anføres hvorfor. Det burde således også være fremgået af begrundelsen i det konkrete tilfælde. Det bemærkes at det ikke giver mig anledning til bemærkninger at

forhørslederen i bevisbedømmelsen har lagt oplysningerne i indberetningen til grund.

I et andet tilfælde (allokeringsnummer 304/2005-0526) vedrørende for sen tilbagekomst fra udgang er det i bevisbedømmelsen anført at det fandtes bevist at den indsatte var returneret for sent. Den indsatte havde tidligere oplyst at toget var forsinket, men erkendte under forhøret at det var kørt til tiden. Han oplyste da at han havde stået på den forkerte perron fordi toget sidste gang var kørt fra denne perron.

At den indsatte kom for sent tilbage fra udgang var for så vidt umiddelbart konstaterbart, og forhøret har haft til hensigt at klarlægge om det var undskyldeligt – fx på grund af togforsinkelse. I bevisbedømmelsen har forhørslederen ikke forholdt sig til den indsattes forklaring om at have stået på den forkerte perron. Det er dog under punktet om begrundelse anført at den indsatte vidste at det var hans ansvar ikke at komme for sent, og at han forsøgte at lyve. Jeg går ud fra at fængslet ved den trufne afgørelse tilsidesatte forklaringen under forhøret, men at det i øvrigt var uden betydning fordi den indsatte selv måtte bære ansvaret for at stå på den rigtige perron.

I yderligere 1 tilfælde (allokeringsnummer 304/2006/0015) benægtede den indsatte at en pille der blev fundet på hans celle, tilhørte ham. I bevisbedømmelsen er det blot anført at det findes bevist at han havde været i besiddelse af pillen.

Jeg går ud fra at forhørslederen ved den trufne afgørelse om besiddelse af pillen har lagt til grund at den indsatte var ansvarlig for at den blev fundet på hans stue – som de indsatte selv har nøgle til (men som i det konkrete tilfælde lå på den indsattes ulåste stue ved undersøgelsen af stuen, og som den indsatte i øvrigt hævdede var bortkommet lang tid før denne undersøgelse). Jeg har

ingen bemærkninger til at de indsatte anses for ansvarlige for fund af ulovlige effekter på deres stuer, og at bevisbyrden i sådanne sager derfor vendes om. Da den indsatte benægtede at pillen tilhørte ham, burde det være fremgået af bevisbedømmelsen at der var lagt vægt på ovenstående.

Som nævnt blev den indsattes nøgle fundet på hans stue ved undersøgelse af stuen den 13. januar 2006, og stuen blev herefter aflåst. Samme dag kl. 15.35 oplyste den indsatte ifølge en anden rapport at han havde mistet nøglen og havde sagt det for lang tid siden, og under forhøret som fandt sted den 15. januar 2006, forklarede den indsatte at han ikke vidste hvor nøglen var, og ikke havde haft den i 2½ måned. Så vidt jeg forstår, fandt undersøgelsen af stuen sted forud for den indsattes oplysning om at have mistet nøglen.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det er korrekt antaget. Jeg anmoder endvidere om oplysning om hvorvidt den indsattes nøgle efter undersøgelsen af stuen blev udleveret til ham eller efterladt på den aflåste stue. Endvidere anmoder jeg om oplysning om hvilken betydning fundet af nøglen er tillagt for afgørelsen i sagen om at pålægge den indsatte at betale erstatning. Jeg er som det fremgår opmærksom på at den indsatte ved forhøret to dage efter fundet – hvor jeg går ud fra at han er forelagt indholdet af rapporterne, eventuelt ved oplæsning eller udlevering af indberetningerne, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 6 – forklarede at han ikke vidste hvor nøglen var, og at det på denne baggrund måtte (kunne) lægges til grund at nøglen (igen) var bortkommet.

7.4.6. Kompetence mv.

Kompetencen til at ikende disciplinærstraf ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges hertil, jf. lovens § 67.

Statsfængslet i Ringe har som nævnt interne regler om disciplinærstraf. Det fremgår heraf at det er forhørslederen der træffer afgørelse i disse sager, men

det er ikke angivet hvem der kan være forhørsleder. I en note er henvist til disciplinærstrafbekendtgørelsens § 3.

Efter pkt. 10 i den tidligere nævnte vejledning om adgang til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner bør de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange som tidligere nævnt være fastsat udtrykkeligt i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil.

Jeg går på denne baggrund ud fra at fængslet vil præcisere hvem der kan behandle og træffe afgørelse i disciplinærsager, herunder sager der behandles efter bekendtgørelsens § 6 uden afholdelse af forhør. Jeg beder fængslet om at orientere mig om denne præcisering ved fremsendelse af kopi af reglerne når præciseringen har fundet sted.

Jeg henleder i øvrigt fængslets opmærksomhed på at den bestemmelse i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 3 som der er henvist til for så vidt angår kompetencen, alene omfatter anbringelse i forhørscelle. Kompetencereglen for så vidt angår ikendelse af disciplinærstraf findes som nævnt i straffuldbyrdelseslovens § 67.

Efter min opfattelse bør fængslet i øvrigt rette det anførte i de interne regler om at de indsatte kan "idømmes" straf disciplinært til at de kan "ikendes" en sådan straf. Jeg henviser til at der er tale om en administrativ afgørelse og ikke en dom.

Afgørelsen i sagerne blev i alle tilfælde truffet af enten en afdelingsleder eller en overvagtimester som jeg går ud fra er bemyndiget til at træffe afgørelse i disse sager.

Det fremgår som tidligere nævnt i øvrigt af vejledningen om intern delegation at de lokale regler også bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt

for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I pkt. 7 i disciplinærstrafvejledningen er det desuden anført at institutionens leder ved delegation af kompetencen bør inddrages under behandlingen af en sag hvis den konkrete sag giver anledning til særlig tvivl. Det kan fx være tvivl om hvad der kan anses for bevist og ikke bevist, eller om hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt (jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 2).

Spørgsmålet om fængslets tilsyn med disciplinærstrafområdet og inddragelse i behandlingen af tvivlsomme sager indgik også i forbindelse med inspektionen i 1994, jf. Folketingets Ombudsmands beretninger for 1996, s. 445 og 1997, s. 416.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der er sket ændringer i forhold til det oplyste dengang om institutionens leders tilsyn med behandlingen af sager om disciplinærstraf.

7.4.7. Klagevejledning mv.

I alle sagerne er der givet klagevejledning med oplysning om klagefristen på 2 måneder i straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Klagevejledningen fremstår som en standardtekst (i klientsystemet).

I den sag hvor den indsatte (ved et forhør den 15. januar 2006) blev ikendt straffuldbyrdelse i 7 dage, heraf 3 dage betinget, er der vejledt om domstolsprøvelse ved henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 112 uden præcisering af hvilket nummer heri der sigtes til. Foruden straffuldbøden blev den indsatte som tidligere nævnt pålagt at betale 60 kr. i erstatning, og der skete konfiskation af den fundne pille hvis anslåede værdi blev anset for mindre end 275 kr.

Den nævnte bestemmelse i straffuldbyrdelseslovens § 112 indeholder en opremsning af de typer af endelige administrative afgørelser der kan indbringes

for retten efter den særlige adgang til domstolsprøvelse i denne bestemmelse. Det drejer sig bl.a. om afgørelser om disciplinærstraf i form af strafcelle i mere end 7 dage (nr. 3), om konfiskation af genstande eller penge hvis værdi overstiger det almindelige vederlag der udbetales de indsatte for en uges beskæftigelse (nr. 4) og afgørelser om modregning af erstatningsbeløb der overstiger størrelsen af det nævnte vederlag (nr. 5).

Satser for vederlag fastsættes hvert år i en bekendtgørelse. For 2006 gælder bekendtgørelse nr. 1166 af 6. december 2005. Grundbeløbet pr. time er efter denne bekendtgørelse 7,95 kr.

Jeg anmoder på denne baggrund om oplysning om baggrunden for vejledningen om domstolsprøvelse i denne sag efter straffuldbyrdelseslovens § 112.

7.4.8. Protokollen

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 1, skal der gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol. Nærmere regler om denne særlige protokol, findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10.

Af vejledningens pkt. 10 fremgår det at kravet om en særlig protokol kan opfyldes ved anvendelse af ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering ”således at de enkelte ark papir nummereres med en talrække, der fortsættes, når der indsættes nye rapporter i ringbindet. Hvis en anden nummereringsmetode anvendes, skal den sikre, at det kan konstateres, at der ikke er tilføjet eller fjernet sider i protokollen.”

Statsfængslet i Ringe har som tidligere nævnt, anvendt klientsystemet hvorfra de enkelte notater er printet ud og underskrevet. Det fremgår af kopierne at der er huller fra en hullemaskine.

Jeg lægger herefter til grund at fængslet opbevarer udskrifterne i ringbind eller tilsvarende i overensstemmelse med vejledningens pkt. 10. Jeg går desuden ud

fra at fængslet anvender én protokol til disciplinærsager både efter bekendtgørelsens § 6 og § 7.

Jeg anmoder dog fængslet om at oplyse om det sidste er korrekt antaget.

Forhørsnotaterne fylder mere end en side. Det fremgår af disse at der er tale om side 1 af 2, 3 eller 4, side 2 af 2, 3 eller 4 osv., men de modtagne kopier af udskrifterne er ikke forsynet med fortløbende paginering af de enkelte sider.

Det er beklageligt at kravet om fortløbende paginering ikke er overholdt. Jeg går ud fra at fængslet i fremtiden er opmærksom på kravet om fortløbende paginering.

Statsfængslet ved Sdr. Omme har i forbindelse med min inspektion dér i en udtalelse af 28. maj 2003 oplyst at allokeringnummeret ikke er et nummer der relaterer sig til fængslets forhørsprotokol, men et nummer som klientsystemet automatisk opretter ved oprettelsen af en sag. I sagen om min inspektion af Arresthuset i Helsingør har jeg på baggrund af oplysninger fra arresthuset og fra direktoratet lagt til grund at der i klientsystemet sker en fortløbende nummerering af alle disciplinærsager.

Jeg har fra Statsfængslet i Ringe modtaget sager med allokeringnumre der alle starter med 304 (for Statsfængslet i Ringe) og dernæst årstallet samt til slut et nummer. De sager som jeg har modtaget fra 2005 har numrene 0511, 0526 og 0535 og sagerne fra 2006 numrene 0001, 0005, 0006, 0008, 0009, 0012 og 0015.

Jeg har som nævnt kun modtaget forhørssager og lægger som også tidligere nævnt til grund at fængslet anvender én protokol for både bødeforelægssager

og forhørsager. Jeg går således også ud fra at de mellemliggende sager er bødesager. Jeg anmoder fængslet om at oplyse om det er korrekt antaget.

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er føjet noget til et færdigt notat.

Alle notater fylder mere end en side, men kun i 4 tilfælde er der en sådan lodret streg. Direktoratet har i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Helsingør på min forespørgsel oplyst at kravet om markering med lodret streg på ikke-udfyldte sider af notatet fortsat er gældende uanset at det ikke er muligt efterfølgende at ændre i et forhørsnotat som er udfærdiget i klientsystemet.

Jeg går ud fra at fængslet fremover i alle sager vil være opmærksom på kravet om en lodret streg når en side i notatet ikke udfyldes helt.

7.4.9. Sagsbehandlingstid

Disciplinærsager skal behandles så hurtigt som muligt, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 5. I disciplinærstrafvejledningens pkt. 3 er herom anført følgende:

”...

I nogle tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Endvidere kan det i visse tilfælde være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner. Blandt andet af disse grunde kan der ikke fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden disciplinærsagen er færdigbehandlet. Institutionen bør dog i alle tilfælde sikre, at indberetninger gennemlæses ved modtagelsen, med henblik på en vurdering af, hvordan sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt. Det er endvidere væsentligt, at et eventuelt forhør afholdes hurtigst muligt, således at de involverede endnu har det passerende i frisk erindring”

Jeg har tidligere taget til efterretning at der af nævnte grunde ikke kan fastsættes en grænse for hvor lang tid der må gå med behandlingen af en disciplinærsag. Jeg har i den forbindelse bemærket at der ved vurderingen af spørgsmålet om tidsaspektet i behandlingen af en sådan sag efter min opfattelse i øvrigt må lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørscele eller er midlertidigt udelukket fra fællesskab. Det har der ikke været tale om i nogle af de sager som jeg har gennemgået.

I 1 tilfælde (det tilfælde hvor jeg ikke har modtaget den underliggende rapport eller det tidligere bødeforelæg i sagen) fremgår det ikke hvor lang tid der gik fra (indberetningen til bødeforelægget og fra) bødeforelægget til forhøret.

Jeg anmoder om oplysning herom.

Forhøret blev i 2 tilfælde afholdt henholdsvis 7 og 10 dage efter det indberettede og i de øvrige tilfælde få dage efter. De 2 tilfælde drejer sig om rapporter med allokeringensnumre 304/2006/0008 og 304/2005/0526.

Jeg anmoder om muligt om oplysning om årsagen til at sagerne først blev behandlet henholdsvis 7 og 10 dage efter indberetningen i sagerne.

Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de udtalelser mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet i Ringe, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i Statsfængslet i Ringe.